Lodzer Tageblat № 127

Opłata pocztowa
uiszcz. ryczałtem

פּרייז 15 גראָשען

לאָדזער טאָגעבלאַט

הײַנט 6 זײַטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 100-57, פון אַדמיניסטראַציע 100-47.

מיטוואָך, פּ' בהעלותך י"ח סיון תרצ"א | 3 czerwca 1931 r. | 24-טער יאָהרגאַנג

צופיל פערמיטלער, קליינע בענק און קליינהענדלער...
וו. מיניסטער סטאַזשינסקי וועגען זיין פּראָגראַם

פּוילען ליידט פון אַ איבערפלוס פון עמעריטען און בעאַמטע. — די רעגירונג וואָלט זיך אָפּגעזאָגט פון עטאַטיזם, אָבער ס'זענען נישטאָ קיין געלדים אויף די מאָנאָפּאָלען. — שלעכטע אָרגאַניזאַציע פון הורט-האַנדעל. — דירה-געלט מוז געהעכערט ווערען

וואַרשא (טעלעפאָניש) היינט האָט דער וויצע-מיניסטער סטאַזשינסקי גע-האַלטען אַ רעפעראַט אין ב. ב. קלוב וועגען דער ווירטשאַפטליכער לאַגע אין לאַנד.

צוערשט כאַראַקטעריזירט וויצע-מי-ניסטער סטאַזשינסקי די אַלגעמיינע ווירטשאַפטליכע לאַגע און קומט צום אויספיהר, אַז פּוילען מוז האָבען

אַ ווירטשאַפטליכען פּלאַן

דאַן זאָגט ער, אַז אַגטער דער הער-שונג פון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט פּוי-לען דורכגעפיהרט דעם גלייכגעוויכט פון בודזשעט און סטאַביליזירט די וואַלוטע, בעקומען די סטאַביליזאַציע-הלוואה און אַ ריי אַנדערע הלוואות. ווייטער, זאָגט סטאַזשינסקי, אַז מיר מוזען וואָס מעהר שפּאָרען, ווייל מיר זענען אָרים, ער שטיצט אויך די אידעע פון קאַפּיטאַלי-זאַציע, דאָס הייסט פון דער נויטווענדי-קייט פון אַ צופלוס פון פרעמדע קאַפּי-טאַלען אין לאַנד און שטעלט פעסט, אַז די

שפּייער-לאַסט מוז ווייטער בלייבען

דאָס לאַנד ליידט פון אַ איבערפלוס פון בעאַמטע. אַזוי, למשל, מוז אַ פלאַ-אויפצוציהען אַ הויז דורכגעהן דורך די הענד פון עטליכע רעגירונגס-אינסטאַנ-צען. מיר ליידען אויך שטאַרק פון דער עמעריטען-פּלאַג, די עמעריטען וואַקסען ביי אונז ווי שוואָמען נאָך אַ רעגען. מען רעדט ביי אונז פיל וועגען

עטאַטיזם

די מלוכה איז טאַקע בעטייליגט אין 51 אונטערנעמונגען, אין וועלכע זי האָט שטעקען ביז 52 מיליאָן זל. אָבער זי איז גרייט אַלע ווייל זיי צו פערקויפען. די צרה איז אָבער, וואָס עס זענען דערויף קיין בעלנים נישטאָ.

סטאַזשינסקי שטעלט זיך ווייטער אָפּ אויף די מאָנאָפּאָלען פון זאַלץ און אַ דאַנק דעם זאַלץ-מאָנאָפּאָל האָט ביז 1200 פערמיטלער, וואָס ברענגען אויס דער מלוכה 2 און אַ האַלבען מיליאָן זל. דעסגלייכען זענען דאַ צופיל פערמיטלער פון טאַבאַק-פערקויף. מען קאָן הערין-טענס רעדען וועגען פערקלענערן טייל-ווייז געוויסע שטייערן, אָבער אינגאַנצען ענ-דערן דאָס שטייער-סיסטעם קאָן מען נישט.

דאַן חזר'ט דער וויצע-מיניסטער איבער דעם אַלטען פּזמון, אַז מיר האָבען

צופיל קליינהענדלער

די שלעכטע יסודות פון הורט-האַנדעל ערלויבען אונז נישט צו ראַציאָנאַליזירען דעם האַנדעל.

מיר האָבען אויך צופיל קליינע בענק און צופיל בענק-פערמיטלער. מיר האָבען די אויפגאַבע צו בויען הייזער, אָבער דאָס קאָן נאָר געשעהן, אויב מען וועט אויסגלייכען טיילווייז דאָס

דירה-געלד

פון די אַלטע און נייע הייזער (דאָס הייסט העכערן דאָס דירה-געלד. די רעד.)

צום סוף פערענדיגט סטאַזשינסקי, אַז פּוילען מוז בעקעמפען אַלע ווירטשאַפט-ליכע שוועריגקייטען און זיך שטעלען אויף אַ אומאָפּהענגיגע ווירטשאַפטליכען פּראָגראַם.

ערשטע זיצונג פון מיניסטערען-ראַט

וואַרשא (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז פאָרגע-קומען אַ זיצונג פון מיניסטערען-ראַט. דאָס איז די ערשטע זיצונג פון פּריסטאָרס רעגירונג. עס זענען בעטראַכט געוואָרען אַ רייה לויפענדע ענינים.

2 אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפעס ביי וואַרשא און קאַליש

9 יודען שווער פערוואונדעט געוואָרען

וואַרשא (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז הינטער וואַרשא פאָרגעקומען אַ אויטאָבוס-קאַטאַסטראָפע מיט'ן אויטאָבוס „פּאָלאָניאַ" וואָס קורסירט אויף דער ליניע לובלין—וואַרשא. 4 יודען זענען פערוואונדעט געוואָרען. ישעיה מילער, לייב גאָלד, ב. אייגער און מענדעל הימעלבלוי (די ערשטע 3 פון לובלין, דער לעצטער פון וואַרשא).

אויך דער שאָפער איז פערוואונדעט געוואָרען.

קאַליש, (טעלעפאָניש צום „לאָדזער טאָגעבלאַט") מיט'ן אויטאָבוס, וואָס קורסירט צווישען אָסטראָוו און קאַליש האָט היינט פּאַסירט אַ שווערע קאַטאַסטראָפע. דער אויטאָבוס איז אַריינגעפאַלען אין אַ ריוו און אַלע פּאַסאַזשירען זענען פער-וואונדעט געוואָרען. פון זיי 5 שווער און 11 לייכט. אַלע שווער פערוואונדעטע זענען אַלע יודען.

יוד, אגענץ איבעראַשט פון דער גזירה וועגן פּאַדען-קויף

ירושלים, 2 יוני (יט"א) דער אינהאַלט פון דער נייער פעראָרדנונג וועגען באָדען-פערקויף איז געווען אַ גרויסע איבעראַשונג פאַר דער יודישער „אַגענץ". געווענליך אין אַזעלכע פאַלען האָט די רעגירונג מיטגעטיילט דער אַגענץ דעם אינהאַלט פון דער פעראָרדנונג 4 וואָכען פאַר'ן ערשיינען. דאָסמאָל האָט די אַגענץ דערפון אינגאַנצען נישט געוואוסט. עס אינטער-ליגט נישט קיין שום ספק, אַז די איילעניש מיט'ן פערעפענטליכען די פער-אָרדנונג איז געשעהן אונטערן דרוק פון הויך-קאָמיסאַר.

ענדעקעס גרייטען זיך...
איבערצונעמען די מאַכט

וואַרשא (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דער ענדעקישער סיים-קלוב האָט היינט אָפּגעהאַלטען אַ זיצונג, אויף וועלכער עס איז אַרויסגע-טרעטען מיט אַ גרויסע רעדע דער פּרעז. פון קלוב ריבאַרסקי. ער האָט גערעדט וועגן דער ווירטשאַפטליכער און פּאָליטישער לאַגע אין לאַנד און אויסגעפיהרט אַז די ענדעקעס דאַרפען זיך גרייטען איבערצונעמען די מאַכט.

צו דער יודישער בעפעלקערונג!

דער פליישער-הורטאָווניקעס-פעראיין האָט נאָך אַ געהעריגער השתדלות ביי דער מאַכט אויסגעפועל'ט אַז נישט קוקענדיג דערויף וואָס דאָנערשטאָג איז חגא,

מעג מען דאָנערשטאָג ביינאַכט שעכטען

כדי די יודישע בעפעלקערונג זאָל זיין פערזעהן אויף שבת מיט פריש כשר פלייש.

די פערוואַלטונג פון פליישער-הורטאָווניקעס-פעראיין
פּאָדזשעטשנאַ 10.

מאַשין-מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע און מצה-מעהל, אייער-פערפעל ווי אויך סוכאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם מיר עמפּפעהלען צו. יעדער צייט אונזערע גוט בעקאַנ-טע און פרישע געבעקסען פון אונזערע איבעראַל בעוואוסטער צוקערניע

ב. ווייבבערג
38 פּעטריקאָווער 38
— טעלעפאָן 143-82 —
פרישטיגע, מיטאָגע, אָווענד-ברויט ווי אויך „יאַרסקע" מיטאָגעו
ווערען אַרויסגעגעבען טעגליך

אַכטונג מיטגלידער
פון פליישער-הורטאָווניקעס-פעראיין!

מאָרגען דאָנערשטאָג, 3 נאָכמיטאָג רופט די פערוואַלטונג צונויף

א פערזאַמלונג

אין אייגענעם לאָקאַל, פּאָדזשעטשנאַ № 10 אויף וועלכער עס וועט אָפּגעגעבען ווערען אַ בעריכט פון דער דעלעגאַציע קיין פּאַריז.

די פערוואַלטונג פון פליישער-הורטאָווניקעס-פעראיין.

Z prawami gimnazjów państwowych
Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. KACENELSONA
Śródmiejska 5, tel. 151-79 (dawniej Cegielniana 28)

די עקזאַמענס פאַר נייע שילער קומען פאָר. (לעקציאָנס-סיסטעם). מיט אָנמעל-דונגען, זיך ווענדען אין קאַנצעלאַריע טאָג-טעגליך פון 9 ביז 2 פאַרמ. און פון 5 ביז 7 נאָכמ. אין דער פרעבעל-שולע (גן-ילדים) ווערען אָנגענומען קינדער אין עלטער פון 4 יאָהר. אין די אנפאַנגס-קלאַסען — פון 6 יאָהר אָן.

די דירעקציע.

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 11, tel. 126-02
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציאַליסט פאַר לונגען און הארץ-קראַנקהייטען בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעהמט אָן אין דערהיים פון 3–5.

Dr. med. A. S. Tenenbaum
אינערליכע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגן
פּעטריקאָווער 109
טעלעפאָן 220-25
נעמט אָן פון 7.30–6

Dr. med. **J. LUBICZ**
Chirurg-Ortoped
האָט זיך איבערגעצויגען
פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17
ספּעציאַליסט פון ביינער- און געלענקע-קראַנקהייטען פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער, ווי אויך פון גלידער שווינדזוכט.
נעמט אָן פון 3 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr. med. E. Reicher
ספּעציאַל אַרצט
פאַר מענער שוואַכע, הויט און וענער. קראַנק
[illegible]
נאַרוטאָוויטשאַ 28, טעל. 201-93

Dr. med **H. Różaner**
ספּעציאַליסט פון הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-68
נעהמט אָן פון 8–10; 5–8 אָוועגד
אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. A. Mazur
וואָסקאַדניאַ 65, טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10–1.30 און פון 4–6 אָוועגד

Ciechocinek
וולאַצלאַווסקאַ גאַס
ווילאַ „Wiktorja"
Dr. med. W. Łaski
אינערליכער אַקושער-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 1-טען יוני 1931.

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָווניע
— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט —
מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וקלאַדקעס נעגען פלאַט-פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַ-טען א. ז. וו. Karola 5

Dr. M. GOLDFARB
זאַוואַדזקאַ 18, טעל. 153-19
הויט, האָר און געשלעכטס-קראַנקהייטען

Dr. med. **J. BETTE**
ספּעציאַל-אַרצט פאַר קינדער און אינערליכע קראַנקהייטען
Piotrkowska 6, tel. 144-95
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4–6 נאָכמ.

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאַנאַ 4
(פריער הצעגיעלניאַנאַ 36)
טעלעפאָן 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-אַרט אַנאַליזע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַלען.
נעמט אָן פון 9–2, און פון 5–9 אָוועגד,
בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Niewiażski
ספּעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפּער און מענערשוואַכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
אוי עלעקטרא-טעראַפּיע אַנאַליזען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג פון 1 ביז אַ זייגער נאָכמיטאָג.

Dr.med.
Adam Bender
אינערליכע ספּעציעל הארץ-קראַנקהייטען
נאַרוטאָוויטשאַ 30, טעל. 214-75
נעמט אָן פון 5 ביז 7 נאָכמ.

אראבישע עקזעקוטיווע פאדערט פון פעלקער-בונד
צוריקציהען די באלפור-דעקלאראציע און אפשאפען דעם ארץ-ישראל-מאנדאט

לאנדאן, 12 יוני (יטא) יט"א דערוויסט זיך, אז דער אראבישער עקזעקוטיווע האט דורך דער פערמיטלונג פון דער א"י רעגירונג איבערגעשיקט צו דער מאנדאט קאמיסיע פון פעלקער-בונד א מעמאריאל, אין וועלכען עס ווערען ארויסגערוקט פאלגענדע פאדערונגען: 1) צוריקציהען די באלפור-דעקלאראציע און אפשאפען דעם ארץ-ישראל-מאנדאט, 2) איינפיהרען א פארלאמענטארישע ארדנונג אין ארץ-ישראל, 3) נישט-אראבער זאל פערבאטען ווערען צו קויפען ערד, 4) איינגאנצען אפשטעלען די אימיגראציע, 5) הייבען דעם ווירטשאפטליכען מצב פון אראבישען פעלאר.

מכבי מעשה אין שבת נישט פארגעקומען

לאנדאן, 2 יוני (יט"א) פון ירושלים ווערט מיטגעטיילט, אז צוליב דעם פראטעסט פון די ארטאדאקסישע קרייזען איז נישט פארגעקומען דער פוס-באל-מעטש פון מכבי אין פאריגען שבת.

פארוואס האט זיך סלאוועק אפגע-זאגט אין דימיסיע?

וו א ר ש א, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין צוזאמענהאנג מיט דער דימיסיע פון קאבינעט און צוריקטריט פון גענ. קאנארזשעווסקי אלס וויצע-קריגס-מיניסטער (אויף זיין ארט קומט גענ. רידז שמיגלי) הויבען זיך איצט ערשט אן אויסקריסטאליזירען די ספקות פון די דאזיגע ענדערונגען. עס איז איצט שוין קיין ספק נישט, אז די דימיסיע פון סלאוועק'ן, מאטושעווסקי'ן און גענ. קאנא-זשעווסקי, זענען א רעזולטאט פון מארש. פילסודסקי'ס אונצופרידענהייט מיט'ן צו-זאמענשטעל פון מיליטער-בודזשעט. סלאוועק'ס רעגירונג האט ווי בעקאנט צוליב דער שלעכטער לאגע אין לאנד רעדוצירט דעם בודזשעט פון קריגס-מיניסטעריום, מארשאל פילסודסקי איז דערפון אזוי שטארק געווען אונצופרידען, אז תיכף נאך זיין צוריקקומען האט ער געהאלטען דאס סלאוועק טאר מעהר נישט פערבלייבען פרעמיער.

בעזונדערס שטארק אונצופרידען איז מארשאל פילסודסקי געווען פון פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי, וועלכער איז נישט בלויז געווארען אויס מיניס-טער, נאר ער וועט שוין אין דער צוקונפט נישט פערנעמען קיין שום וויכטיגען דיפלאמאטישען אמט. ער האט איצט בעקומען די נאמינאציע פון א בעאמטען אין אויסערן-מיניסטעריום 4-טע קאטעגאריע.

גרויסער פאלקס-מיטינג מיט'ן אנטייל פון דעפ. י. גרינבוים

שבת ווע טמיילען אין לאדז דער פרע-זעס פון צ. ק. פון דער ציוני. ארג. אין פוילען, דעפ. יצחק גרינבוים, נאך זיין צוריקקומען פון לאנדאן, וואו ער האט זיך בעטייליגט אלס מיטגליד פון דער פאליטישער קאמיסיע ביי דער ציוני. עק-זעקוטיווע אין די לעצטע אונטערהאנד-לונגען מיט דער ענגלישער רעגירונג.

דעפ. יצחק גרינבוים וועט ארויסטרע-טען אויף א פאלקס-מיטינג אין „הזמיר" א. ד. ט. „די אונטערהאנדלונגען פון דער יודישער אגענץ מיט דער ענגלישער רע-גירונג און אונזער שטעלונג צום 17 ציונ. קאנגרעס".

צוליב דער אקטואליטעט פון דער טעמא, ווי אויך צוליב דער פערזאן פון רעפערענט האט דער מיטינג ארויסגע-רופען גרויס פאראינטערעסירונג אין די ציוניסטישע קרייזען.

אלס פראטעסט געגען די אנפאלען אויף יודן אין דאנציג
וועט די „מזרחי"-קאנפערענץ פארקומען אין דער שווייץ

ד א נ צ י ג, 2 יוני (יט"א) די צענטראלע פון „מזרחי" אין ירושלים האט צוגעשיקט א דעפעשע קיין דאנציג, אז די קאנפערענץ פון „מזרחי" ווערט איבערגעטראגען פון דאנציג אין א שווייצארישער שטאט.

ווי בעוואוסט האט דער פרעזעס פון פוילישען מזרחי ה' פארב-שטיין פראטעסטירט געגען דעם. אז די קאנפערענץ זאל פארקומען אין דאנציג, צוליב די אנפאלען פון די היטלעריסטען אויף פוילישע יודען.

50-יעהריגער יובילעאום פון „ארט"

ב ע ר ל י ן (יטא) די הויפט-פערוואל- טונג פון „ארט" האט בעשלאסען צונויפ-צורופען דעם 4. אלגעמיינעם צוזאמענ-פאהר פון „ארט" קיין בערלין אויף דעם 16. אויגוסט ה. י. דער צוזאמענפאהר וועט דויערן 3 טעג. בעת דעם צוזאמענ-פאהר וועט געפייערט ווערען דער 50-יעהריגער עקזיסטענץ - יובילעאום פון דער געזעלשאפט „ארט".

אויטאבוס-שטרייק אפגעזאגט

וו א ר ש א (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) א דעלעגאציע פון אויטאבוס-בעזיצער איז היינט אויפגענומען געווארען פון ארבייטס - מיניסטער גענער. נייגעבויער. די דעלעגאציע האט דעם מיניסטער איבערגעגעבען א מע-מאריאל, אין וועלכען עס ווערט געפאדערט צו ענדערן דעם סטאטוט וועגען וועג-שטייער.

דער מיניסטער האט צוגעזאגט דורכצופיהרען די געפאדערטע ענדערונג. אין צוזאמענהאנג דערמיט איז בעשלאסען געווארען דעם אויטאבוסען-שטרייק אפצולעגען.

די וואנד-טאוועל, אויף וועלכער פראפ. איינשטיין האט געצייכענט די מאטעמאטישע פארמולען

לאנדאן (יטא) די גרויסע וואנד-טאוועל, אויף וועלכער פראפ. איינשטיין האט געצייכענט פערשידענע מאטעמא-טישע פארמולען בעת זיינע לעקציעס וועגען דער רעלאטיוויטעטס-טעאריע, וועט ווע-רען אויפבעהאלטען אונטער א גלאז אין אקספארדער אוניווערזיטעט.

פון לאדזער האנדעלס-געריכט

—:0:—

אפקלאנג פון באנקראט פון „מוריצי טאומאן"
2 רעגולאציעס און א „נאדזאר"

(5) די אקציען-געזעלשאפט „מוריצי טאומאן" (וואלוש נאס 6) איז אין מאי 1930 ערקלערט געווארען באנקראט. די באנקראטירטע פירמע האט דערלאנגט אנ'אפאזיציע און געבעטען סקאסירען דעם אורטייל. דאס געריכט האט די אפאזיציע נישט בערוקזיכטיגט.

אויף דער ביטע פון א קרעדיטאר אין מיילאנד (איטאליען) האט דאס געריכט איצט גערוקט דעם אנהויב-טערמין פון דאזיגען אופצאהלונגס אויפ'ן 30 אפריל 1929, ווייל שוין דאן האט די אקצ. געז. „מוריצי טאומאן" געלאזט פראטעסטי-רען איינע וועקסלען.

• • •

נעכטען איז בעשטעטיגט געווארען די רעגולאציע פון דער פירמע „מענדעל בערלינסקי" (זאקענפאבריק פון צגעל גאס 68) און איהרע קרעדיטארען.

איהר בילאנס האט דאן זיך געשלאסען מיט 225,177 זל. בעת'ן „נאדזאר" האט זיך די לאגע פון דער אונטערנעמונג פער ערגערט. דאס האט בעוואוגען די פיר-מע צו רעגולירען אויף 70 פראצענט, בע-צאהלט אין משך פון צוויי יאהר. 12 קרעדיטארען אויף 14,310 זל. האבען מסכים געווען אויף די בעדינגונגען.

אין איבערלאשטש פון „מ. אמזלער" (נאוואמיעסקא 18) איז בעשטעטיגט גע-ווארען די רעגולאציע אויף 12 פראצענט, צו בעצאהלען אין צוויי יאהר.

• • •

אין „נאדזאר" פאר דער פירמע „הער-מאן ל. גרינשפאן" (פאמארסקא 18) האט דאס געריכט נאמינירט אלס אויפ-זעהער ה' ערוואַרד סיממאן, אלס ריכטער-קאמיסאר ה' סט. האמבורג.

אינזש. ראבערט שטריקער
מארגען א גאסט אין לאדז
„פארוואס בין איך געווארן א רעוויזיאניסט"?

מארגען דאנערשטאג קומט קיין לאדז דער בערימטער ציוניסטישער עסקן, אינזש. ראבערט שטריקער, וועלכער איז געווען ד"ר הערצל'ס אינטימער פריינד און איינער פון די מיטשעפער פון הערצ-לישען ציוניזם.

ראבערט שטריקער איז לאנגע יאהרען געווען רעדאקטאר פון דער „ווינער מאר-גענצייטונג" און לעצטנס פון דער „נייער שטימע".

מיט לערך 3 חדשים צוריק איז ראבערט שטריקער ארויסגעטרעטען פון „על המשמר" און האט זיך אנגעשלאסען און דער רעוויזיאניסטישער בעוועגונג. צוזא-מען מיט איהם איז די גאנצע „על המש-מר"-גרופע פון ווין איבערגעגאנגען צו די רעוויזיאניסטען.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן פארשטעהענ-דען ציוניסטישען קאנגרעס האבען די לאדזער רעוויזיאניסטען איינגעלאדען אינזש. שטריקער קיין לאדז און דאנערש-טאג אווענד וועט ער אויפטרעטען אין פילהארמאניע מיט א רעפעראט „פאר-וואס בין איך געווארען א רעוויזיאניסט?

אין די לאדזער נאציאנאלע קרייזען האט דער בעזוך און די פארלעזונג פון ראבערט שטריקער ארויסגערופען א לעב-האפטע פאראינטערעסירונג.

נייע פערוואלטונג פון צענטראלען סוחרים-פעראיין

נעכטען אווענד האט די ניי-געוועהל-טע פערוואלטונג פון צענטר. סוחרים-און פאבריקאנטען - פערבאנד (פעטריקאווער 10) אפגעהאלטען די ערשטע זי-צונג און זיך קאנסטיטואירט אויף פאל-גענדען אופן: אלס פרעזעס איז אויסגע-וועהלט געווארען ה' ע. האמבורסקי; אלס וויצע-פרעזעסען: ה' י. רענגשטיין און אינזש. ג. פראשקער; אלס סעקרעטא-רען: ה"ה י. יאשונסקי און מ. האלפערן, עקאנאמען די ה"ה מ. ביאלער און א. שפיינשניידער; קאסירערס: ה"ה מ. גארדאן און ל. מאזור.

8-טוגג!
דאס
לאדזער טאגעבלאט
בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פריה
אין אלע באהן-קיאסקען
„(Ruch")

ראובן האפמאן וועגען די „געמאכטע" קהלה-וואהלען
גרויסער פראטעסט-מיטינג אויף פאלודניאווא 4

(–) אין צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד (פאלודניאווא 4) איז נעכטען פארגעקומען א גרויסע מאסען-פערזאמ-לונג וועגען די לעצטע קהלה-וואהלען אין לאדז. מיט אנ'אויספיהרליכען בע-ריכט וועגען די צוגרייטונגען צו די וואהלען און דעם אופן פון זייער דורכ-פיהרונג איז ארויסגעטרעטען דער ג' פרנס ראובן האפמאן.

שילדערענדיג דאס בילד פון די וואהלען און די מאכינאציעס, כדי צו „זיכערן" א מעהרהייט דער „אגודה" און איהרע אנהענגער, האט ה' האפ-מאן אנגעוויזען, אז אפילו דאס פער-סאנאל, וואס האט געארבייט אין דער הויפט-וואהל-קאמיסיע, איז געווארען צוזאמענגעשטעלט איינזייטיג. אין רע-זולטאט דערפון איז געקומען דאס, וואס האט ארויסגערופען די שטארקסטע ערביטערונג פון גרעסטען טייל פון לאדזער יודענטום. זאגענ, אז די וואה-לען זענען געווען סקאנדאליעזע, אונ-עהרליכע, יועט זיין צו בלאס, – רופט אויס דער רעדנער.

ה' האפמאן אנאליזירט דאן דעם וואהל-רעזולטאט פון דער ליסטע 17 פון האנדווערקער-פערבאנד, דער וואהל-קאמיטעט ביי פאלודניאווא 4 האט קיין אגיטאציע צווישען די מיטגלידער פון די 28 בראנזשע-פעראיינען, וואס זענען אנגעשלאסען אין דער ארגאניזאציע, לחלופין נישט געפיהרט. 60-70 פראצ. פון די וואהל-בערעכטיגטע מיטגלידער זענען אין די וועהלער-רשימות נישט נעווען אריינגעטראגען, קיין איין דע-קלאראציע איז נישט אפגעגעבען גע-ווארען און, קיין געלד האט די וואהל-קאמיסיע נישט געהאט צו אגיטאציע-צוועקען. אבער נישט קוקענדיג אויף די אלע אין פלוג נעגאטיווע מאמענ.ען, איז פאלודניאווא 4 געגאנגען צו די וואהלען, רעכנענדיג אויפ'ן געזונדען חוש פון לאדזער יודישען בעל-מלאכה.

געוויסע פערזאנען פון דער אגודה זענען ארומגעגאנגען איבער דער שטאט נאכגעפרעגט זיך וועגען סתם יודען-וועהלער און דערנאך האבען זיי גע-וועהלט צו 10—15 מאל פאר פערזאנען, וועלכע זיי האבען צומאל נישט געזעהן פאר די אויגען.

אויף אזא אופן האט מען צוגערויבט א סך-סך הינדערטער שטימען פון יודי-שען האנדווערקער, פון יודישען הארע-פאשניק, שניידער, שוסטער, שטעפער, היטעל - מאכער, פליישער, טישלער, סוויטער-מאכער האבען געווארפען זיי-ער ארבייט, כדי אפצוגעבען זייערע שטימען, אבער זייערע שטימען זענען נאך פריהער געווען „אפגעגעבען". פאר געשטארבענע מענשען האט מען גע-שטימט, פאר מענשען וואס זענען נישט געווען אין לאדז, האט מען געשטימט. ביים עפענען די וואהל-אורנעס האט מען געפינען 18-לעך צו גאנצע פעק גלייכגעלעגט, איינס נעבען אנדערן.

ה' האפמאן שילדערט נאך א סך מא-מענטען פון די „געמאכטע וואהלען און אזוי ארום איז פאלודניאווא 4 גע-בליבען אהן א מאנדאט, צו וועלכען עס האבען געפעהלט נאר 11 שטימען.

עס רעדט נאך ה' ארדינאנס און לסוף ווערט אנגענומען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע.

נאכ'ן אויסהערן דעם בעריכט, דריקען אויס די פערזאמעלטע זייער דאנק דעם פרנס האפמאן פאר זיין 7 יעהריגער טעטיגקייט אין דער קהלה.

—:0:—

א בריה אין רעדאקציע

חשוב'ער הער רעדאקטאר!

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ, וואס איז ערשינען אין אייער ח' ציי-טונג, אז די ציוניסטיש-רעוויזיאניסטישע ארבייטס-גרופע איז צוגעשטאנען צום וואהל-קאמיטעט פון „על המשמר" צום 17-טען ציוניסטישען קאנגרעס, בעטען מיר אייך אפצודרוקען פאלגענדע ער-קלערונגען, פאר וואס מיר דאנקען אייך פאראויס.

אלע רעוויזיאניסטישע גרופען, ווי ברית הצה"ר, בית"רי מסדה, מנורה, רעליגיעזע רעוויזיאניסטען, רעוויזיא-ניסטישע ארבייטער א. א. וו. געהען געמיינזאם צו די וואהלען צום ציוניס-טישען קאנגרעס מיט א איינהייטליכער ליסטע. אויף וועלכער עס פיגורירט אלס ערשטער קאנדידאט דער פאלקס-פיהרער ה' וולאדימיר זשאבאטינסקי.

די איבענדערמאנטע נאטיץ דארף מען דעריבער בעטראכטען אלס וואהל-מאנעווער פון „על המשמר".

קאמיטעט פון ציונ.-רעוויזיאניסטען אין לאדז

(–) ד. סאלאמאן.

ארבייטער פון א באנקראטירטער פירמע בעזעצט'ן מיט כח אדירעקטאר
די פאבריק ווערט געשלאסען אויף אנ'אונבעגרענצטער צייט
די געשעהענישען אין פאבריק פון „יוזעף ריכטער"

(:) אין דער פאבריק פון דער באנ-קראטירטער טעקסטיל-פירמע „יוזעף ריכטער" (סאראווסקי 19) איז געקומען צו ערנסטע געשעהענישען, וועלכע זענען ליקווידירט געווארען דורך דער פאליציי.

זינט 5 יאהר האט אין דער פאבריק געארבייט אלט אנפיהרער פון דער פארקעדרס-אפטיילונג דער אינזשיניער אנאן לאנגהאלץ. מיט 2 חדשים צוריק איז אינזש. לאנגהאלץ בעזייטיגט גע-ווארען צוליב מיסברויכען און ער איז אנגעקלאגט געווארען. דאס איז געשעהן נאך פאר'ן באנקראט פון דער פירמע.

דער סינדיק פון דער אופאדלאשטש-מאסע אדוו. לאסקי, האט בעשלאסען צוריק צוצונעמען צו דער ארבייט דעם אינזש. לאנגהאלץ, באשר די אנקלאגע געגען איהם איז שוין ערלעדיגט גע-ווארען. עהערנעכטען איז אינזש. לאנג-האלץ געקומען צו דער ארבייט.

טרעפענדיג אין פאבריק דעם מייס-טער לאסקאווסקי, האט ער איהם דער-צעהלט, אז אויפ'ן סמך פון א דעציזיע פון סינדיק נעמט ער ווידער איבער זיין פריהערדיגען אמט. היות דער אינ-זשיניער האט נישט בעוויזען א דאקו-מענט, לויט וועלכען ער ווערט גערו-פען צו דער ארבייט, האט דער פאב-ריקס-מייסטער זיין ערקלערונג נישט גענומען צו קענטניש און ס'איז געקו-מען צו א שטורמישען ווערטער-אויסטויש די ארבייטער, אין א צאהל פון 1500, האבען דאן מיט געוואלד בעזייטיגט דעם אינזש. לאנגהאלץ פון פאבריקס-הויף. אינצווישען האט מען אפגעשטעלט די דאמף-מאשין, וואס טרייבט אן מיט דער גאנצער פאבריק. ס'איז ענטשטא-נען א כאאס, די ארבייט איז איבער-געריסען געווארען פון אלע אפטיילונ-גען. צוליב דעם האט דער סינדיק בע-פוילען אויסצוהענגען א בעקאנטמאכונג אז די פאבריק ווערט געשלאסען אויף א אונבעגרענצטער צייט. דאס האט צווישען די ארבייטער ארויסגערופען אנ'אונגעהויערע פערביטערונג. זעהענ-דיג נאכרעם דעם אינזש. לאנגהאלץ, האבען זיי זיך געוואלט ווארפען אויף איהם. צו זיין גליק האט זיך בעוויזען פאליציי, וועלכע האט צו קיין עקס-צעסען נישט דערלאזט.

די פאבריק איז דערוויל געשלאסען.

טראצקי וועגען דער „פיאטילעטקא"

טראצקי פערזיכערט, אז דער „פינה יאהר-פלאן" וועט נישט האבען קיין ערפאלג, אבער זי וועט אומברענגען דעם סאוויעטישען רעזשים

דער אפריל נומער פון טראצקי'ס אר-גאן „ביולעטין אפאזיציע" פערעפענט-ליכט דעם פראגראם פון דער לינקער אפאזיציע און דער קאמוניסטישער פארטיי אין רוסלאנד.

דער אויטאר פון דעם דאזיגען פראג-ראם איז טראצקי אליין און דעריבער איז זיך דערויף כדאי אפצושטעלען.

דער מעטאד פון טראצקי'ס דיאלעק-טיק איז בעשטאנען כמעט שטענדיג אין זאגען דעם אמת, אבער נישט צו בעהאל-טען די פאקטען, וועלכע וועלן מיט דער צייט מוזן ווערען אויס סוד. מיט דעם דאזיגען מעטאד געווינט דער רעדנער דעם צוטרוי פון די צוהערער און עס וואקסט אויטאריטעט. מהאי טעמא קאן מען פעסטשטעלען, אז די עקאנאמישע אפשאצונגען, וואס טראצקי פערעפענט-ליכט איצט וועגען דער „פיאטילעטקא", האבען אין זיך א גרויסע מאס אמת, בע-זונדערס דערפאר, ווייל טראצקי איז א מענש מיט גרויסע קריטישע פעהיגקייטען און ער קען זעהר גוט די מענשען און די פערהעלטנישען און רעוואלוציאנערען רוסלאנד.

דאס דאזיגע פראגראם איז אונגע-פעהר אזוי:

רוסלאנד שטעהט ערשט איצט אויף דער ווירטשאפטליכע שוועל פון דער סאציאליסטישער ארדנונג, עס זענען נאך פערהאן זעהר פיל מניעות, שוועריג-קייטען און סתירות, און כדי זיי צו בעזיי-גען מוז מען נאך האבען זעהר פיל יאה-רען פון ארבייט און פלאנמעסיגער פאלי-טיק. די דאזיגע שוועריגקייטען זענען: דער קאנטראסט צווישען שטאט און דארף; דער קאנטראסט צווישען דער פראלעטארישער מלוכה און די קאפיטא-ליסטישע אומגעבונג. בעזונדערס אויפ'ן געביט פון האנדעלס-מאנאפאל און די בעציהונג אויפ'ן וועלט-מארק. און סתירות, וואס שטאמען דערפון, וואס די לאזונגען וועגען א סאציאליסטישער ארד-נונג פאדערן א הויכע קולטור פון די מא-סען, און דאס וואס די רוסישע מאסען שטעהען נאך אויף א זעהר נידעריגען עקאנאמישען ניוואו.

די פראדוקציאנס-פעהיגקייטען פון רוסלאנד זענען זייט דער רעוואלוציע זעהר שטארק געוואקסען און זענען אבער נאך געוואקסען אין גלייכער מאס, צו ניך. לויט א פאלשען פלאן, און צוליב דעם זע-נען ארויסגעקומען א גאנצע ריהע דיס-פראפארציעס צווישען די רויה-שטאפען און די אינבאארבייטונגס-מיטלען, צווישען דער אינדוסטריע און טראנספארט-וועזען, צווישען דער כמות פון דער פראדוקציע און איהר איכות.

די דאזיגע דיספראפארציע קאן נאר פערטושירט ווערען און משך פון אין „פיאטילעטקא", דערפאר אבער מוזען זיי שפעטער ארויסשווימען אין א פיל שארפערע פארם, און דאס וועט גורם זיין דערצו, אז די פראדוקציע וועט נישט קאנען שטעהען אויף דער געהעריגער הויך וואס זאל קענען דעקען דעם נויטווענדיג פון די מאסען, וואס איז לויט דער סאציא-ליסטישער אידעאלאגיע איינס פון די הויפט-צילען.

און כדי צוקומען צו דעם דאזיגען ציל וועט מען מוזען האבען פיל מעהר, ווי אין „פיאטילעטקא", וועלכע זאלען ווע-רען דורכגעפיהרט מיט א פיל בעסערען פלאן, ווי די איצטיגע, וועלכע שאפט א יסוד פון אונזיכערקייט. די קאלעקטיווי-זאציע, וועלכע איז א דורכגעפיהרט מיט אזא רעש און גוואלד קאן נישט דער-פיהרען צום ציל. ווארום זי שאפט נישט וועלכע קאנען פערזעהן ווערען מיט א גע-שאפטליכע ארבייטען, טראצקי ערקלערט דאס מיט 2 טעמים.

1) די לאנדווירטשאפט קאן פערוואנ-דעלט ווערען אין „א לאנדווירטשאפטליכע אינדוסטריע" נאר דאן, אויב אלע ערשטע-וועלכע קאנען פערזעהן ווערען מיט א גע-נוגענדע צאהל לאנדווירטשאפטליכע מא-שינען. אויב די „קאלכאזען" וועלען בליי-בען אויפ'ן זעלבען ארט, וואס ביז איצט, וועט זיך שאפען א נייער סאציאלער שיכט — מיטגלידער פון קאלכאזען.

2) די שטארקע פראדוקטיווקייט איז די „קאלכאזען", וועט שאפען אנ'איבער-פלוס פון ארבייטס-הענט אויפ'ן דארף, וואס איז אויך שטארק בעפעלקערט.

די דארפישע בעפעלקערונג טיילט זיך אויף 2 קלאסען - מיטגלידער פון קאלכא-זען, וועלכע בעשטעהען פון פערמעגליכע און קאנסערוואטיווע מענשען, און א זעל-בע פאר וועלכע עס איז שוין נישטא קיין ארט אין די „קאלכאזען" צוליב דעם אי-בערפלוס און ארבייטס-הענד. דער ערש-טע קלאס קאן ווערען זעהר געפעהרליך פאר'ן דער סאוויעטישער ארדנונג.

איבערגעהענדיג צו די אינטערנאציא-נאלע ווירטשאפטליכע פראבלעמען איז זיך לייכט צו איבערצייגען, אז די טעאר-יע וועגען דער מעגליכקייט צו שאפען די סאציאליסטישע ארדנונג נאר אין איין לאנד, וואס איז ארומגערינגעלט מיט קאפיטאליסטישע מלוכות איז א חלום. די סבות דערצו זאגט טראצקי זענען פאלגענדע:

די ענטוויקלונג פון רוסלאנד איז שטארק אפהענגיג פון די מאשינען און אינדוסטריע-מכשירים, וואס ווערען אויס-געקויפט אין רוסלאנד. די דאזיגע קניות מוזען געמאכט ווערען אין אויסלאנד, וועלכע בעקומט דערפאר רויה-שטאפען פון רוסלאנד. צוליב דעם אליין מוזען זיי שוין האבען שטענדיגע בעציהונגען מיט דער קאפיטאליסטישער וועלט.

אויב רוסלאנד וועט דערגרייכען א צו-הויכע ענטוויקלונג פון דער ווירטשאפט וועט דאס גורם זיין צו א רייע עקאנא-מישע קאטאסטראפען, אויב מען וועט זיך ווייטער האלטען אפגעזונדערט פון דער וועלט, ווייל דאן, וועט מען נישט קענען פערפירמערן דעם אויסטויש איבער דער גאנצער וועלט. די קאלעקטיוויזא-ציען שאפען אזעלכע רעזערווען פון אר-בייטער, וועלכע מען וועט מוזען אונבע-דינגט איבערווארפען אויף אנדערע ווירט-שאפטליכע געביטען און דערויף זענען די ראהמען פון רוסלאנד נישט גענוג. דערצו מוז מען האבען די מעגליכקייט פון עמיגראציע.

וואס ווייטער עס וועט געהען די עקא-נאמישע ענטוויקלונג פון רוסלאנד, אלץ שטארקער און קלארער וועט זיך ארויסווייזען די אוממעגליכקייט צו שאפן א סאציאליסטישע ארדנונג נאר אין איין לאנד. מ'קאן דעריבער מיט רעכט פעסט-שטעלען, אז אין פאל, ווען דעם קאפיטא-ליזמוס געלונגען זיך צו דערהאלטען אויף לענגערע יאהרען — וועט מוזען די סאציאליסטישע ארדנונג אין רוסלאנד. די לינקע אפאזיציע איז אבער איבער-צייגט, אז די טעג פון דער קאפיטאליס-טישער ארדנונג זענען שוין געציילט.

ווי זעהט אויס דער האנדעל צווישען נארוועגיען און פוילען

א שמועס מיט'ן ווירטשאפטס-שעף פון דער נארוועגישער רעגירונג

(„ספעציעל פאר'ן לאדזשער טאגעבלאט") :-: פון ז. האבער

אויפ'ן לעצטען לייפציגער יריד האט געמאכט א גאנץ גרויסען רושם די אויס-שטעלונג פון דער נארוועגישער מלוכה. מ'האט גוט געקענט זעהן, ווי נארווע-גיען מצליח איז אין אנשטרענגונגען, כדי צו קאנקורירען מיט איהרע פראדוקטען אויפ'ן וועלט-מארק.

בעת מיין נסיעה אין נארוועגיען האב איך געהאט די געלעגענהייט צו רעדען מיט'ן שעף פון ווירטשאפט-מיניסטעריום, פ. האגען, וועלכער האט מיך גע-לאזט א קוק טאן אין זיינע אויפצייכענונ-גען, וועלכע נעמען ארום כמעט די גאנ-צע וועלט, וואו נארוועגען וויל מיט אלע מיטלען פערקויפען איהרע סחורות.

האגען איז געווען שטארק צופרידען, וואס דוקא א יודישער זשורנאליסט קומט צו איהם, ווייל ער ווייסט, וועלכע ראלע יודען שפילען אין עולם המסחר און ווייסט, אז אויב נארוועגען וועט אפ-זעצען איהרע אויסארבייטונגען אויף דער וועלט, וועט צום גרויסען טייל דערצו מיטהעלפען דער יודישער סוחר.

אינטערעסאנטע ציפערן ווייזט אויף זיין סטאטיסטיק בנוגע פוילען. אין יאר 1926 האט פוילען אויסגעפיהרט סחו-רות קיין נארוועגיען פאר אנדערטהאל-בען מיליאן דאלאר, אין יאהר 1929 האט נארוועגיען בעקומען פון פוילען סחורות פאר מעהר ווי פינף מיליאן דא-לאר. אין דערזעלבער צייט האט נארווע-גען געליפערט קיין פוילען פון א האל-בען מיליאן דאלאר אין יאהר 1926 ביז דריי מיליאן דאלאר אין יאהר 1929.

על פי רוב ליפערט פוילען קיין נאר-וועגען קויהלען, — נישט וועניגער ווי פאר פיר מיליאן דאלאר אין יאר 1929. קאלציומניטראט (א קינסטליכער בעמיסטי-גונגס-מיטעל) האט פוילען אין זעלבען יאהר בעצויגען פון נארוועגיען פאר 2 מיליאן דאלאר.

חוץ מזה ליפערט פוילען קיין נארווע-גיען קארן, גערשטען, פאסאליעס און קלייען. פאר א קליינע סכום אויך צו-קער, קאלאשען, האלץ און גלאז.

אין יאהר 1929 האט פוילען געלאזט בויען אין נארוועגיען פערשידענע שיפען פאר פירהונדערט טויזענד דאלאר.

חוץ דעם ליפערט נארוועגען קיין פוי-לען זעהר א סך פיש און פיש-פראדוק-טען, ווי למשל, פרישע און געזאלצענע הערינג, פיש-קאנסערווען, פישמעהל, טראן פאר מעדיצינישע צוועקען, מעל, גישען פעטס, פעטס צום עסען. וועלכע ווערען געמאכט אין נארוועגען אויף א זעהר געלונגענעם אופן.

פאר דער פוילישער אינזשענעריע-טריע ליפערט נארוועגען אייזענבריקעטען און סינטער, שוועבעל, אלומיניום און סיליציום. אויך אייזען און מעטאל-אפפאלען זענען א שטארקער ארטיקעל וואס ווערט געשיקט פון נארוועגען קיין פוילען.

האגען מיינט, אז נארוועגען האט נאך הונדערטער ארטיקלען, וועלכע וואלטען געווען א גוט געשעפט פאר פוילען און מיט וועלכע גראד די יודישע סוחרים וואלטען זיך געקענט אינטערעסירען.

צווישען פוילען און נארוועגען עק-זיסטירט א זעהר גוטער האנדעלס-פאר-טראג, וועלכער האט געמאכט גרויסע הנחות בעים צאל צווישען ביידע מדינות און ס'איז זיכער פאראן מעגליכקייטען, פערשידענע פוילישע פראדוקטען ארויס-צופיהרען קיין נארוועגיען און נארוועגי-שע פראדוקטען צו ברענגען קיין פוילען.

אין ביידע לענדער זענען פאראן גע-זאנדשאפטען מיט גוטע האנדעלס-פאר-טרעטער.

אויך די פראכט פערהעלטענישען זע-נען זעהר גוטע, ווייל צווישען נארוועגען און דעם פוילישען פארט אין גדיניע און אין דאנציג קומען אן שטענדיג נארוועגישע שיפען און אויך פוילישע שיפען קומען רעגולער אין די נארווע-גישע האפען.

קופאן № 124
אויף אומזיסטע
יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג היינט מיטוואך, ד. 3. יוני פון 8 אווענד.

קורץ און שארף

„מיר האבען פערגאסען בלוט פאר פוילען און איהר גיט!"

„מיר האבען פערגאסען אונזער בלוט פאר פוילען און איהר גיט; דעריבער זא-גען מיר די ערשטע בעים בעקומען רעכט אדער הנחות, און איהר קומט ערשט שפעטער אין בעטראכט!..." — אונגע-פעהר אזוי האט געזאגט דער ווילנער וואיעוואדע.

און א רעכטמעסיגע מלוכה, וואס האט אזא דעמאקראטישע קאנסטיטוציע, ווי פוילען למשל, קען בכלל קיין שום רייד נישט זיין וועגען פערטיילען די בירגער-ליכע, פאליטישע אדער נאציאנאלע רעכט לויט די בעזונדערע פערדינסטען פון די תושבים: אלע בירגער האבען גלייכע רעכט און גלייכע התחייבות'ן, מאמענט ערפילט א נייער זיין חוב לגבי דער מלוכה נישט, איז דא דערויף א בית-דין און אנ'אויספיהרענדע מאכט, וואס צווינגען איהם צו ערפילען.

ד"ר י. וויגאדסקי
(אין ווילנער „צייט")

* * *

די פסיכאלאגיע פון וועהלער

די וואהלען צו דער קהלה האבען זיך געענדיגט. בכלל האט דער רעזולטאט נאך איבערראשט די נאאיווע, די, וואס מיינען, אז מען קען עמיצען איבערציי-גען און אז דער וועהלער רעכענט זיך מיט פרינציפען. פאר אזעלכע נאאיווע מענשען, קען דער רעזולטאט זיין א אי-בערראשונג. ווער עס האט זיך טיפער פער-טראכט איבער דער פסיכאלאגיע פון וועהלער, איבער דער פסיכאלאגיע פון דער מאסע, פאר דעם איז דער רעזול-טאט פון די וואהלען א נאטירליכער, א פערשטענדליכער. ווי זאגט מען: דער עולם וועהלט אויף להכעיס. אויב עמי-צער איז עפעס און מיט עפעס, וועט מען וואהלען שטימער. דאגעגען, אויב אי-נער איז גארנישט און מיט גארנישט, וועט מען איהם וועהלען און ארויפזעצען אויבענאן. דאס גילט ביי וואהלען פון א פראנצויזישען פרעזידענט, דאס גילט ביי וואהלען אין א יודישער קהלה.

ש. י. סטופניצקי
(אין „לובל. טאגבלאט")

די אנפאלער אויף דער יודישער קאלאניע מוצא פאר'ן געריכט

ירושלים (יטא) דער פראקוראר האט אפגעווארפען די בקשה צו אנולי-רען דעם פראצעס געגען 14 אראבער, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין מאכען אנ'אנפאל אויפ'ן הויז פון יודישען קא-לאניסט שמואל בראון אין מוצא בעת די אויגוסט-אונרוהען אין יאהר 1924.

די בקשה איז געווען מאטיווירט דער-מיט, וואס צווישען די יודישע קאלאניס-טען פון מוצא און די איינוואוינער פון שכנישען אראבישען דארף קאלאניא איז געשלאסען „אנ'אמביגער פרידען" און ביידע צדדים האבען זיך געגעבען מוחל געווען.

די געריכטס-פערהאנדלונגען געגען די 14 אנגעקלאגטע אראבער קומען פאר אין ירושלים'ער געריכט. בעת דער קאנ-פראנטאציע האט שמואל בראון און זיין פאמיליע דערקענט איינגע אנגעקלאגטע אלס בעטייליגטע אינם רויב-אנפאל אויף זיין הויז בעת די אויגוסט-אונרוהען. די געריכטס-פערהאנדלונגען זענען געווארען אפגעלעגט אויף איינגע טעג.

לאדזשער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר געמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

דער יודישער עמיגראנט

טראגיש איז די ראל פון אנ'עמיגראנט און בעזונדערס די ראל פון דעם יודישען עמיגראנט אין איצטיגען מאמענט, ווען עס איז נישטא וואוהין צו עמיגרירען... די טויערן פון אלע אימיגראציע-לענדער זענען פאר אונז פער-שלאסען, און אז דער ביטערער גורל צווינגט דעם יוד צו נעמען דעם וואנדער-שטאק אין האנד אריין, זוכט ער זיך אויס אנ'ארט אפילו אונטער די הרי חושך, אבי וואו דעם קאפ אוועקצולעגען. מען עמיגרירט אין אזעלכע לענדער, וואס זייער נאמען איז דעם פריהערדיגען דור עמיגראנטען אפילו נישט בע-קאנט געווען. אז די פערייניגטע שטאטען האבען איבערגעריסען זייער טרא-דיציע פון הכנסת אורחים, מוז מען קלאפען אין די טויערן פון די לענדער אין צענטראל-אמעריקא און פון דרום-אפריקא. עס ענטשטעהען צוואנציגע יודישע ישובים אין ארגענטינע, מעקסיקע, אורוגוואי א. א. וו. דער יודישער עמי-גראנט איז אויסדויערפול מיט אויסדויער און בעזיצט א שטארקען ווילען צום לעבען. א דאר און טרוקען שטיקעל ברויט קאן מען נאך ארויסבעקומען פון דער ערגסטער ערד...

אבער דער ארימער און אונגליקליכער יודישער עמיגראנט, טראץ דעם, וואס ער קען רעכענען, רעכענט אבער נישט איבער אויך די עווענטואליטעט — די עווענטואליטעט, וועלכע לויערט אויף איהם מיט אפאטאליזם אויף יעדען ווינקעל פון דער וועלט, וואו דער גורל האט איהם פערווארפען. ארים, זעהר ארים איז דאס עמיגראנטען-טלומעקל פון יודישען עמיגראנט, עס ליגט אבער דארט איין פאטאלע זאך, וועגען וועלכער דער געבויגענער עמיגראנט האט קיין אהנונג נישט... אין אנהויב איז אלץ גוט און שעהן, דער עמיגראנט איז נעקומען אויפ'ן ארט, ער איז בייגעקומען טויזענדער שוועריגקייטען, און אט זעהט ער זיך שוין ביים לאנג-געשטרעבטען ציל: ער פערדינט שוין אויף פרנסה פאר זיך און פאר דער פאמיליע, וועגען אנטיסעמיטיזם הערט מען דארט גארנישט. זיינע בעציהונגען מיט די נייע שכנים זענען סאלידע און גוטע. אנ'אמת'ע אידיליע... אבער איהר קורצע אידיליע. אין מאמענט, ווען דער סכום עמיגראנטען שטייגט איבער א געוויסע צאהל, וועלכע פערוואנדעלט דעם פרעמדען אין א קאנקורענט—וואקסט פלוצלינג אויס די יודען-פראגע אין איהר גאנצען שארף— און צוזאמען דערמיט-דער אנטיסעמיטיזם... די אידיליע ווערט דאן פלוצלינג איבערגעהאקט, און עס הויבט זיך אן דאס, וואס מיר זעהען איצט אין... מעקסיקע.

טעאדאר הערצל האט זעהר טיף און טרעפליך געזאגט אין דער הקדמה צום „יודענשטאאט": די יודען-פראגע עקזיסטירט אומעטום, וואו עס וואוינען יודען אין גרעסערע מאסען. דארט וואו זי איז נישטא, ווערט זי מיטגעשלעפט מיט די יודישע עמיגראנטען. מיר וואנדערן, נאטירליך, אין די לענדער, וואו מען פערפאלגט אונז נישט. אבער מיט'ן מצמצם ווען מיר קומען דארט אהין, הויבט מען אויך אן אונז צו פערפאלגען.

עס איז קלאר, אז דער דאזיגער סאציאלאגישער אמת טוט קיינעם נישט רעכטפערטיגען, און די שולדיגע ווערען נאך דערמיט נישט אונשולדיג. יעדע זעלבסטשטענדיגע רעגירונג איז פערפליכטעט צו שיצען דעם איינגענעם און פרעמ-דען בירגער אין איהר לאנד און זארגען וועגען דער רוה און זיכערקייט אין דער מלוכה. און אויב די רעגירונג ערפילט נישט די דאזיגע, עלעמענטארע התחייבות—פערדינט זי אויף דעם שווערסטען פארווארף און פערראכטונג. אין די קאפיטאליסטישע מלוכות איז די קאנקורענץ נישט נאר א לעגאלע טעטיג-קייט, גאר זי איז פערשטענדליך און נוציליך און דעריבער איז יעדע פערפאל-גונג געגען די קאנקורענטען בארבאריש. וואס-זשע קומט אונז יודען ארויס פון דער דאזיגער אפשאצונג?... אונזערע אונגליקליכע עמיגראנטען בויגען זיך אונ-טער'ן שווערען יאך פונ'ם גורל, און די צאהל פון די אנטיסעמיטישע לענדער איז פערגרעסערט געווארען מיט נאך א לאנד. היינט איז מעקסיקע און מארגען קאן עס אויך זיין... אנ'אנדער מעקסיקע. און די דאזיגע מעקסיקעס איז דא זעהר א סך, ווי ארום גאנץ אמעריקא, שוין אפגערעדט פון די פערייניגטע שטאטען פערשליסט אלץ מעהר די טויערן פאר די עמיגראנטען, און די פעט-לע אויפ'ן יודישען האלז ווערט אלץ ענגער און ענגער.

ד"ר וו. בערקעלהאמער.

מען מאכט שוין קלאנג-פילמען אויף זעקס שפראכען

דאס ווערט געטון, כדי מען זאל קענען פערקויפען פילמען אין פערשידענע לענדער, און אין יעדען לאנד זאל מען הע-רען די אייגענע שפראך און זעהען די אייגענע ארטיסטען.

די קאנקורענץ, וואס ס'געהט אן איצט צווישען די פערשידענע פילם-מאגנאטען אין די פערשידענע לענ-דער, האט געפיהרט דערצו, אז מען זאל אנהויבען פראדוצירען קלאנג-פיל-מען אין עטליכע שפראכען מיט אמאל. אין ענגלאנד ווערען איצט געמאכט קלאנג-פילמען (טאקיס) אין דריי שפרא-כען: אין ענגליש, פראנצויזיש און שפא-ניש. פון האליוואוד מעלדעט מען אבער, אז דארט ווערען שוין געמאכט „טאקיס" אין זעקס שפראכען: אין ענגליש, פראנצויזיש, שפאניש, איטאל-יעניש, שוועדיש, פויליש און פארטו-געזיש.

די אורזאך, פארוואס די פילם-גע-זעלשאפטען האבען זיך גענומען צו פראדוצירען „טאקיס" אין פערשידענע שפראכען, איז די קאנקורענץ אויפ'ן וועלט-מארק. אזוי לאנג ווי עס זענען געווען שטומע פילמען, האט מען זיי געקענט ווייזען אין פערשידענע לענ-דער אהן שוועריגקייטען. מען האט זיי אומעטום פערשטאנען. אלעס, וואס מען האט געדארפט טון, איז געווען צו ענ-דערן די אויפשריפטען אויפ'ן לייוונט. זינט מען האט אבער איינגעפיהרט די קלאנג-פילמען, איז ענטשטאנען א וויכ-טיגע פראבלעם: אנ'אמעריקאנער „טאקי", גוט אין ווי שפאנענד זי זאל נישט זיין, קען אבער נישט געוויזען ווערען אין פראנקרייך, אדער אין פוילען, ווייל מען פערשטעהט דא נישט די שפראך, אויף וועלכער די אקטיארען רעדען. אבער די איינגעהויערע הוצאות און די ריזיגע גע-האלטען פון די פילם-סטארען צווינגען די אינטערנעהמער צו זוכען א מארק פאר די „טאקיס" אין אנדערע לענדער. ווי אזוי מאכט מען, אלזא, אז מען זאל דארט פערשטעהען די שפראך פון די אקטיארען? דאס הייסט, ווי אזוי מאכט מען, אז די אקטיארען זאלען קענען רעדען אין יעדען לאנד אויף דער ארטיגער שפראך?

עס זענען פאראן געוויסע מיטלען, וועלכע מאכען דאס מעגליך. אויפ'ן זעלבען פילם, אויף וועלכען עס ווערט פאטאגרא-פירט די האנדלונג פון דער „טאקי", ווערט אויך פאטאגראפירט די האנדלונג פון די אקטיארען אין בעזונדערע שפרא-כען. מען נעמט, לאמיר זאגען, די „טאקי" אין אמעריקא און די סטארען רעדען אויף ענגליש. דאן מאכט מען א קאפיע פון דער „טאקי" און א צאהל מענשען, וועלכע דארפען פערשטעלען די כאראק-טערען פון דער פיעסע, רעדען פויליש, איטאליעניש, אדער פראנצויזיש, בעת די „טאקי" ווערט געוויזען. זייערע ווערטער ווערען אזוי סינכראניזירט, אזוי צוגע-פאסט, אז די בעוועגונגען פון די אקטיא-רען מיט די ווערטער זאלען זיין הא-נויש.

אט די מעטאדע איז אויסגעפרובט גע-ווארען אין האליוואוד, אבער קיין גרויסן ערפאלג האט עס נישט געהאט. די אור-זאכע איז, וואס אין יעדען לאנד מוז נישט נאר די ווערטער, דאס הייסט די שפראך זיין אנ'איינגענע, נאר אויך די האנדלונ-גען דארפען פארקומען לויט'ן געשמאק פון לאנד. א געוויסע סצענע, וועלכע שטעלט פאר, ווי אזוי צוויי געליבטע קו-שען זיך לייבענשאפטליך, קען האבען גרויס ערפאלג אין אמעריקא, אבער אין פוילען, אדער אין פראנקרייך וועט די סצענע נישט אויסנעמען, ווייל דא קושט מען זיך גאר אנדערש. אין יעדען לאנד וויל מען זעהען א קוש אויפ'ן איינענעם שטייגער.

דערפאר האבען די אמעריקאנער „טא-קיס" נישט געהאט קיין גאר גרויסען ער-פאלג אין אייראפא און די ענגלישע „טא-קיס" האבען נאך קיין ערפאלג נישט גע-האט אין אמעריקא. אמעריקא וויל זע-הען א לייבענשאפטליכע האנדלונג אויפ'ן לייוונט, אבער די ענגלישע ליבהאבער קושען זיך און ליבען זיך אזוי קאלטבלו-טיג, אז זיי קענען נישט געפעלען ווערען די אמעריקאנער, און זיכער קענען זיי נישט רירהען דאס הארץ פון א פוילישער, וועלכער וויל זיך קושען מיט ברען און מיט פייער.

זענען די ענגלישע פילם-מאגנאטען בעפאלען אויף א פלאן. זיי פראדוצירען א „טאקי" נישט נאר אין עטליכע שפרא-כען מיט אמאל, נאר אויך מיט עטליכע בעזונדערע טרופעס. דא נישט לאנג האט מען אין ענגלאנד פראדוצירט א „טא-קי" אונטער'ן נאמען: „77 פארק ליין". די „טאקי" איז געמאכט געווארען אין דריי שפראכען: אין ענגליש, פראנצויזיש און שפאניש, און די הויפט-סטארען זע-נען אויך געווען בעזונדערע פאר די ענג-לישע, פראנצויזישע און שפאנישע „טא-קיס". אזוי, צום ביישפיל, האבען די צוויי סטארען, בעטי סטאקפילד און גלאסע: מערי, געשפילט די הויפט-ראלען פאר דער ענגלישער „טאקי". מאדמאזעל סוי-זי פירסען און דושין מאראט זענען גע-ווען די סטארען פאר דער פראנצויזישער „טאקי", און סענאריטא עלענע בעלארדש און אלגאא דעווארסי זענען געווען די סטארען פאר דעם שפאנישען קלאנג-פילם.

וועט איהר דאך זאגען: נו, אויב אזוי, הייסט עס דאך פשוט, אז מען מאכט דריי בעזונדערע „טאקיס", טא וואו איז דא דער אויפטו? איז אבער דער תירוץ, אז קיין דריי בעזונדערע „טאקיס" זע-נען עס נישט. עס איז איין און די זעלבע קלאנג-פילם. נאר וואס דען, געוויסע סצענעס ווערען איבערגעשפילט דריי מאל און יעדעס מאל מיט בעזונדערע סטארען. דער חשבון דערפון איז, וואס כמעט די גאנצע „טאקי" ווערט רעזשי-סירט בלויז איין מאל, ווייל די מעהרסטע סצענעס קענען זיין גוט פאר אלע לענ-דער. און איבערגעדרעהט ווערן קלאנג-פילם, צום ביישפיל, פערנעהמט א ווייל מינוטען פלאץ א גרויסארטיגער קאראקטער.

לאדז
ד. 3. יוני 1931
זון אויפג. 3.23
זון אונטערג. 7.46
מיטוואך, י"ח סיון תרצ"א
פ' בהעלותך

טאג-כראניק

200 בעקערייען ווערען געשלאסען

(ב) אנהויב 1931 איז דורכגעפיהרט געוואָרען א ליוסטראציע אין די לאדזער בעקערייען. 200 בעקערייען, וואָס ענטשפּרעכען נישט די סאניטארע בעדינגונגען, וועלען איצט פערמאכט ווערען.

בע'גנב'עט א שטיבעל

(ד) אין שטיבעל אויף פּאָלודניאָווא 6 האָבען גנבים צוגע'גנב'עט פערשידענע זאכען אין ווערט פון 600 זל.

אינדוסטריעלער מוריצי פאזנאנסקי

ארויסגעטראטען פון דער לאדזער יודישער קהלה

ער ווערט געווארענט דורך דער סטאראסטווע צו בעצאהלען קהלה-עטאט

(ד) דער אינדוסטריעלער מוריצי פּאָזנאַנסקי האָט בשעתו מיטגעטיילט, אַז ער טרעט אַרויס פון דער לאָדזער יודישער קהלה. אַזאַ מעלדונג האָט ער אויך אָפּגעגעבען אין דער שטאָט-סטאַראָסטווא און אין וואָיעוואָדזטווא כדי אויסצומיידען צו צאָהלען עטאַט. די קהלה האָט אָבער ווייטער געמאָהנט דעם עטאַט און ה' פּאָזנאַנסקי האָט כסדר צוריקגעשיקט די עטאַט-צעטלען. די קהלה האָט דאַן אָנגעקלאָגט דעם ה' פּאָזנאַנסקי'ן צו דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט און צוגעשיקט די עטאַט-צעטלען דורך דער סטאַראָסטווא.

אין לעצטען נומער „דזשענניק וואָיעוואָודזקי" ווערט ה' פּאָזנאַנסקי אויפגעפאָדערט דורך דער שטאָט-סטאַראָסטווא אײַנצוצאָהלען דעם קהלה-עטאַט און ס'ווערט איהם געוואָרענט, אַז אויב ער וועט צום טערמין נישט קומען אָפּנעמען דעם בריף וועגען עטאַט, וועט דאָס בעטראַכט ווערען, אַז דער בריף איז אָפּגענומען און דער עטאַט וועט אײַנגעמאָהנט ווערען אויף א צוואַנגס-אופן.

ה' פּאָזנאַנסקי בעשטעהט אָבער אויף דאָס זייניגע און ער קלאָגט אָן די דאָזיגע דעציזיע צו דער וואָיעוואָודזטווא און אויב דאָס וועט נישט העלפען — צום העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל.

כאינער שוחטים דראהען מיט א שטרייק

(קא) מיט איניגע חדשים צוריק האָט טושין איבערגענומען די כאָינער שחיטה. פריהער איז די הכנסה פון דער שחיטה געבליבען בײַ די שוחטים און א קליינעם פּראָצענט האָט דערפון גענאָסען דער טושינער רב.

איצט אָבער, אַז טושין האָט איבערגענומען די שחיטה, האָט מען פאַר די שוחטים בעשטימט א וועכענטליכען לוין פון 100—120 זל. אַלס קאַסיר איז געבליבען ה' בלאַט, דער אינהאָבער פון כאָינער שחט-הויז.

אָבער שוין איניגע וואָכען, ווי די שוחטים מאַכען א ויצעקו, בכן ה' בלאַט צאָהלט נישט אויס די נאָרמאַלע פּענסיע. די פערביטערונג צווישען די שוחטים איז נאָך גרעסער דערפאַר, וואָס ווײַל זיי זענען חושד דעם ה' בלאַט, אַז ער האָט א כונה, אַז ער האָט בדעה אַרײַנצוזעצען זײַן פאָטער אַלס שוחט אין כאָיגי.

די שוחטים האָבען אַרויסגעגעבען אַן „אולטימאַטום": אויב ביז ענדע וואָך וועלען זיי נישט בעקומען די בעשטימטע שכירות, וועלען זיי ערקלערען א שטרייק.

יודיש מיידעל אין דער נעץ פון שמד

זי איז געקומען קיין לאדז פון גלאוונא און וויל דא חתונה האבען מיט א יונגען קריסט

די לעצטע טעג האָט מען אויף זשאַביאַ גאַס (ראַדאָגאָשטש) בעמערקט אַרומדרעהען זיך א ברונעט יודיש מיידעל צוזאַמען מיט א קריסטליכען יונגערמאַן. די אײַנוואָינער איז דאָס געוואָרען פערדעכטיג און מען האָט זיך מיט דעם מיידעל גענומען אינטערעסירען. אַזוי אַרום איז געלונגען פעסטצושטעלען סענסאַציאָנעלע אײַנצעלהייטען.

ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דאָס יודישע מיידעל (זי הייסט בראָניאַ) האָט רייכע עלטערן אין גלאָוונא. אין די קריסטליכע קרייזען, וואו זי פערברענגט כסדר, ווערען לכבוד איהר כסדר געמאַכט הוליאַנקעס, כדי איהר צוצוגעוואוינען צו דער „נייער ספערע".

מיט יודען וויל די בראָנטשע נישט האָבען קיין מגע ומשא. איהרע „פערבינדונגען" זענען דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז זי גרייט זיך שוין אָפּצו'שמד'ן, כדי דערנאָך חתונה צו האָבען מיט דעם קריסט, וועלכער וואוינט טאַקי אויף זשאַביאַ גאַס.

ווי מען פערזיכערט ווייטער, איז דער קריסט, צוליב וועלכען די יודישקע גרייט זיך צום שמד, אויך נישט קיין לאָדזער. ער איז עקסטרא מיט איהר געקומען קיין לאָדז. מען זאָגט אויך, אַז די הוליאַנקעס ווערען געפּראַוועט פאַר דעם מיידעל'ס געלד, וואָס זי האָט פערכאַפּט בײַ איהרע רייכע עלטערן.

איניגע פּערזאָן האָבען זיך פּעראינטערעסירט מיט דער געשיכטע און צו וויסען געטאָן וועגען דעם אַלעם קיין גלאָוונא, צו די עלטערן פונ'ם מעדעל.

ווער זענען די, וואס זענען זונטאג ארעסטירט געווארען?

ווי בעקאַנט, זענען זונטאָג אין לאָדז פאָרגעקומען איניגע מיטינגען פון די טעקסטיל-אַרבייטער. די קאָמוניסטען האָבען דערבײַ אײַנגעאָרדנט א דעמאָנסטראַציע און אויסגעהאַקט די שויבען אין הויז אויף פּיעטרקאָווער 96. די פּאָליציי האָט די דעמאָנסטראַציע צוטריבען און דערבײַ אַרעסטירט מיכאל רובינשטיין (קילינסקי 48), יצחק רובין (מיצקעוויטש 11), לעאָן גאָטליב (דוואָרסקאַ 22), יוסף קוטאַס (פּאַדזשעטשנאַ 6), יאַנקעל באַראַש (קאַלענבאַך 8), וואָלף פייגעלבוים (אַלעקסאַנדריסקאַ 13), לייב ווינטער (גלובנאַ 65), ישראל היילער (זגערזשער 64), סענדער גאַרדאַטש (נאָוואָמיעסקאַ 14), רחל אורשטיין (ציעמער'ס 11), דוד ניצפּאַמיענטני (ריבנאַ 11), אהרן גרינדאַש (מלינאַרסקאַ 65), גיטעל ברענשטאָווסקאַ (פּאַמאָרסקאַ 53), יהודה פידלער (פּולנאָצנאַ 11) און נאָך אַנד. נישט יודען. געגען אַלע ווערט פערפיהרט א פּראָצעס.

ארבייטער-דעלעגאציע ביים וואיעוואדע

(§) צום וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט האָט זיך נעכטען געווענדעט א דעלעגאַציע פון דער קרייז-קאָמיסיע פון די קלאַסען-פעראײַנען. בראָש פון דער דעלעגאַציע איז געשטאַנען דעפּ. שטשערקאָווסקי. דעם וואָיעוואָדע איז איבערגעגעבען געוואָרען די רעזאָלוציע, וואָס איז זונטאָג אָנגענומען געוואָרען אויף די אַרבייטער-מיטינגען.

טעאטער און קונסט

פון דוד הערמאַן-טעאַטער

היינט, מיטוואָך די קלאַסישע קאָמעדיע פון שלום עליכם „שווער צו זיין א יוד". מאָרגען פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון „מאַן, ווייב און רעוואָלוציע". פרייטאָג ווערט בעניית ליפּשיץ'ס קאָמעדיע „א מעשה מיט הערשעלע אָסטראָפּאָליער" מיט יוסף קאַמען אַלס הערשעלע.

לאדזער יודיש קאמעראל-טעאטער
געוו. ענגל. זאל
אל. 1-טער מאי 2. ● דירעקטאָר דוד צעלמייסטער.

גאַסטשפּילען פון
דוד הערמאן-טעאטער
פון די געוועזענע שוישפּילער פון דער
ווילנער טרופּע
מיט דעם פּרעמיער יוסף קאַמען בראש

היינט מיטוואָך, דעם 4-טען יוני 9 א זייגער אָוונט
„שווער צו זיין א יוד"

מאָרגען דאָנערשטאָג – פּאָפּולערע פּרײַזען. פון 75 גר. ביז 2 זל.
מאן, ווייב און רעוואלוציע

פרייטאָג – בענייאונג
א מעשה מיט הערשעלע אסטראפאליער

ס'בעטייליגען זיך: פרויען: בת-שבע, נערה רבקה, קעניג דינה, קאַהאַן באַשע, מענער: אולרייך דוד, בירנבוים דוד, הירשפעלד זלמן, מעסינגער מיכאל, קאַמען יוסף, קורלענדער יעקב, ראַקאָוו יחיאל.
אינסצעניזאַציע און רעזשי: דוד הערמאַן, אַדמ.-לייטער: א. גאַריעלאָוו.
בילעטען-פאָרפערקויף אין דער קאָנדיטאָריי ראָשגאָלד, פּיעטריקאָווער 38 און אין טאָג פון די פאָרשטעלונג פון 7 אָוונט און שבת א גאַנצען טאָג בײַ דער טעאַטער-קאַסע.

פאבאר 1910

היינט, מיטוואָך, דאַרפען זיך צו שטעלען פון יאָהרגאַנג 1910 פאַר דער קאָמיסיע 1 (זאַקאָנטנאַ 82) פון 5. קאָמיסאַריאַט — R Ł.

פאַר דער קאָמיסיע 2 (אָגראָדאָווא 34 יאָהרגאַנג 1910 פון 4. קאָמיסאַריאַט J S Sz Sch Ś

פאַר דער קאָמיסיע 3 (אַלעע קאָשטשושקי 21) דאַרפען זיך צושטעלען די יוגנטלייט פון יאָהרגאַנג 1911, 1912 און 1913 (פרייוויליגע), וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 קאָמיסאַריאַט.

די פאָבאָר-פליכטיגע דאַרפען מיט זיך מיטנעמען זייערע פערזענליכע דאָקומענטען און די בעשטעטיגונגען, אַז זיי זענען אַרײַנגעצויגען געוואָרען אין די פּאָבאָר-ליסטעס.

פון לעגיאן א. נ. פון פולק. בערעק יאסעלעוויטש

מאָרגען דאָנערשטאָג, אָרדענט איין דער לעגיאָן א אָפּטיילונגס-מאַרש פאַר זײַנע מיטגלידער אויפ'ן שטח לאָדז—ווידזעוו – אַנדזשעיעוו—וויש ניאָווא-גוראַ. צוזאַמען 16 קילאָמעטער. דער אַרויסמאַרש קומט פאַר 7 פריה פון לאָקאַל (סקלאָדאָווע 15). די ערשטע אָפּטיילונגען קומען אָן אויפ'ן אָרט פון 9 אַזייגער און יעדע אָפּטיילונג צעהלט 6 מאַן אונטער דער אָנפיהרונג פון אַן אונטעראָפיציר. די פּאָליציי-קאָמענדע אין ווישניאָוואַ-גוראַ האָט שוין געמאַכט די נעהעריגע צוגרייטונגען.

ראדיא
פראגראם

מיטוואָך 3 יוני

לאָדז, (233,8) 11.58 שעה צייכען, 12.05 גר[...]
מאָמען מוזיק, 1.15 טאָג-פּראָגראַם ווי אויך [...]
און טעאַטער רעפּערטואַר, 3.25 ביכער איבערזי[...]
פון פּרעס, ה. מאָשטשיצקי 3.45 סקויטען בערי[...]
4.— פּראָגראַם פאַר קינדער 4.30 גראַמאָפאָן מוז[...]
4.45 קאָמוניקאַט פאַר שיפער און פישער 4.50 [...]
ראַדיאָ כראָניק 5.15 גראַמאָפאָן פּליטען, 6.— [...]
טע מוזיק פון וואַרשא 7.— פּערשידענעס 7.20 [...]
מוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער [...]
פּאָרלעזונג פון פּראָגראַם אויפ'ן נעכסטען טאָג [...]
ראַדיאָ פּרעסע-זשורנאַל פון וואַרשא, 7.30 טראַנ[...]
פון גרויסען טעאַטער אין וואַרשא די אָפּערע [...]
קאָנצאָ" 10.35 „פ.א.ט.", העטער, פּאָליציי, [...]
ספּאָרט-קאָמוניקאַטען, ווי אויך טאַנץ מוזיק [...]
וואַרשא.

דאָנערשטאָג 4 יוני

לאָדז (233,8) 11.58 שעה צייכען 12.05 [...]
מאָמען מוזיק 1.15 פּאָרלעזונג פון טעגליכען פּרא[...]
ראַם ווי אויך קינאָ און טעאַטער רעפּערטואַר [...]
קאָנצערט פון א מאַטראָזען אָרקעסטער 4.40 פּראָ[...]
ראַם פאַר קינדער 5.10 דער פּריז פּראָגראַם פון [...]
בערג 5.45 פּאָפּולערער קאָנצערט פון וואַר[...]
7.— פערשידענעס 7.40 פּאָרטראַג פון פּראָפ. [...]
מאָשטשיצקי — 8 אַנגענעהמע און ניצליכע ידי[...]
פון וואַרשא 8.15 לייכטע מוזיק פון וואַרשא[...]
פילהאַרמאָנישען אָרקעסטער 10.15 געזאַנג רעצי[...]
פון יגנאַצי דיגאַס 10.45 „פ.א.ט." וועטער, [...]
צײַ און ספּאָרט קאָמוניקאַטען ווי אויך טאַנץ [...]
זיק פון וואַרשא

יובילעאום-פייערונג פון קליינהענדלער-פעראיין סטארי-רינעק 10

שבת אָוונט איז אין בערלינער [...] פאָרגעקומען א יובילעאום-פייערונג [...] ליב דער 6-יעהריגער עקזיסטענץ [...] פּאַרג- און מאַרק-שטייער-סעקציע [...] קליינהענדלער-פעראיין (סטאַרי רינ[עק] 10). בײַ א פול-געפּאַקטען זאַל עפ[ענט] דער פּרעזעס ה' מנדיל מינץ די פיי[ע]רונג. דער אָרקעסטער שפּילט דעם [...]לישען נאַציאָנאַלען הימן און „התקו[ה]" און עס הויבען זיך אָן די בעגריסונגע[ן ...] לאָוניק יאָעל, משה לימאַן, שמואל ל[...] מנחם קירשבוים, אַדוו. טייטעלבוים א[...] די פאָרשטעהער פון די סעקציעס. דאָס שלוס וואָרט בעקומט דעפּ. ד[ר] ראָזענבלאַט, וועלכער האַלט בײַ די [...] געלעגענהייט א לענגערע רעדע א[...] שטעלט זיך אָב אויף דער לאַגע פון [...]דישען קליינהענדלער, וואָס לײַדט אָפּ[...] מעהר, ווי אַנדערע שיכטען צוליב [...] ספּעציפישע בעדינגען, אין וועלכע ד[...] יודישע פאָלק געפינט זיך, ד"ר ראָז[ענ]בלאַט שנײַט דאַן איבער דעם באַנד [...] „גאָלדענעם בוך" און מאַכט די ערש[טע] אײַנשרײַבונג. דערויף פערשרײַבען [...] אויך די איבעריגע געסט און אַלע שפּ[ע]דען גרעסערע סכומים פאַר דער גמילו[ת] חסדים קאַסע בײַם פעראיין, נאָך ד[ער] פייערונג קומט פאַר א באַנקעט.

טראמוויי אראפ פון די שינעס

(ד) אויף עק פּיעטרקאָווער און [...] רוטקאָוויטש איז נעכטען אַראָפּ פון [די] שינעס דער טראַמוויי 1. צו קיין [אומ]גליק איז נישט געקומען.

טשארלי טשאפלין געהט שלום מאכען צווישען איטאליענישען קרוינפרינץ און זיין ווייב

עס האנדעלט זיך וועגען אַן אַקטריסע פון האליוואוד. – צוליב דער אַקטריסע האט דער קרוינפרינץ „פערנאכלעסיגט" די פרינצעסין.—א ראמאנטישע געשיכטע מיט א פאליטישען אונטערשלאג

דער איטאַליענישער קרוינפּרינץ אומבערטאָ האָט זיך נאָך אַלס קינד פערליבט אין דער בעלגישער פּרינצעסין מאַרי זשאָזע. מיט צוויי יאָהר צוריק האָבען זיי, ווי בעקאַנט, חתונה געהאַט. און בעלגיען איז מען גאָר נישט זעהר צופרידען געווען פון דאָזיגען שידוך. איטאַליען איז הײַנט א פאַשיסטישע מדינה מיט א קעניגליכער קרוין, וואָס האַלט זיך קוים. קיינער ווייסט נישט, וואָס דער מאָרגען קען דאָרט ברענגען. אויך האָט נישט געשמעקט, וואָס דאָס קליינע דעמאָקראַטישער בעלגיען איז זיך משדך מיט'ן פאַשיסטישע איטאַליען. אָבער פערפאַלען; א פּרינצעסין קען דאָך נישט נעמען וועמען עס איז פון גאָט. און פּרינצען ווערען דאָך מיט יעדען יאָהר אַלץ ווענינגער.

הכלל, נאָך לאַנגע דינגעןישען האָט מען זיך בעשלאָסען דאָס דאָזיגע פּאָרעל חתונה צו מאַכען. דערמאָהנט מען זיך, ווי דער איטאַליענישער קרוין-פּרינץ איז געקומען קיין בריסעל צו די תנאים און האָט שיעור נישט בענאַהקט מיט זײַן לעבען. א יונגער סאָציאַליסט האָט אויף איהם געשאָסען און עפּעס ווי דורך א נס נישט געטראָפען.

שפּעטער איז פאָרגעקומען די חתונה מיט גרויס פּראַכט אין רוים.

דערנאָך האָט מען דאָס פּאָרעל אַוועקגעשיקט לעבען אויף אייגענע קעסט, מיט'ן גליקליכען געדאַנק, אַז דער איטאַליענישער קרוינפּרינץ וועט מיט דער צײַט ווערען קעניג און די בעלגישע פּרינצעסין וועט אויך מיט מזל ווערען איטאַליענישע קעניגין.

אָבער עס געהט נישט אַלץ, ווי מען וויל. בפרט ווען מען איז א קרוינפּרינץ, א לעבענס לוסטיגער, פול [illegible] יונגערמאַן מיט [illegible] פּרינצעסין בײַ דער זײַט.

עס איז אַוועק א האַלב יאָהר און די וועלט האָט שוין געמורמעלט, מען האָט אָבער תיכף אָפּגעלייקענט, עס איז רכילות פון בייזע צינגער...

זענען אַוועק נאָך עטליכע חדשים און פראַנצויזישע זשורנאַליסטען האָבען אָנגעהויבען דערצעהלען מיט אַמאָל נאָך נישט קיין פערהעלטע זאַכען. יעדען טאָג האָט מען דערלאַנגט שילדערונגען, סענסאַציאָנעלע נײַעס וועגען איטאַליעניש-בעלגישען פּאָר פּאָלק.

אויף פראַנצויזישע זשורנאַליסטען קען מען זיך פערלאָזען. ווען דאַרף עפּעס ענטדעקען ראָמאַנטישע אינטריגעס, אָדער גלאַט עפּעס געשלעגען צווישען מאַן און ווייב, זענען זיי די פּלוניקסטע. קיינער וועט נישט דערגעהן אַזוי ווייט, ווי זיי...

אָבער וואָס איז געבען דאָס קליינע בעלגיען שולדיג? ווי האָט מען עס א האַרץ אַרויסצושלעפּען איהר'ס א פּרינצעסין אין בלאָטע? און דאָס מיין נאָך איינענע פאַרבינדעטע. —

דאָס מאָכט פּריגען די בעלגישע מאָנאַרכיסטען. דאָס מיינען שרייבט די בעלגישע פּרעסע, און מען פרעגט שוין נישט, מען שרייבט שוין נישט, נאָר מען לײַקענט בשום. ווען עס איז אַפילו אביסעל אמת, איז צו וואָס דער טומעל? עס איז דאָך נישט קיין מיידעל פון גאַס, עס איז דאָך א פּרינצעסין! ווי קען מען עס אַזוי פערשטאַרצען דאָס פּנים דער בעלגישער הויף? אין די בעלגישע פּרעסע שווײַגט מען טאַקע, מען שרייבט נישט קיין וואָרט. די פראַנצויזישע פּרעסע פון פּאַריז איז מיט'ן פּאַלירט בײַ דער גרענעץ. אָבער די בעלגישע פּרעסע לײַקענט שוין צופיל און צו גלײַך. פון שטענדיגע לײַקענען האָבען שוין די איינענע בעלגיער זיך אָנגעהויבען אָנשמועסען...

קודם כל איז שוין דאָס א סוד פאַר גאַנץ בריסעל, אַז דאָס פּאָרעל, נעבענדיג פון צאַרטע קינדער-ליבע, לעבען גאָרנישט בשלום צווישען זיך. די עלטערן פון בײַדע צדדים האָבען שוין געגעבען כמה וועקזעלצענטס, בפרט אַרבייט שטאַרק דער בעלגישער הויף.

און איצט קומען נאָך די לעצטע סענסאַציאָנעלע נײַעס, פון וועלכע גאַנץ בעלגיען איז אויפגערעגט.

דער איטאַליענישער קרוינפּרינץ זאָל זיך האָבען פערקאָכט אין א קינאָ-אַרטיסטין. מען ווייסט אַפילו איהר נאָמען: זשאַנעט מאַקדאָנאַלד. דער פּרינץ איז ממש אויסער זיך פון ליבע. די אַרטיסטין ווידער האָט זיך אויך פערליבט. דאָס דאָזיגע פּאָר-פּאָרק האָט אַפילו בסוד פערבראַכט בײַ די ברעגען פון ים אין בעלגיען גופא. פון דעם האָט זיך דערוואוסט דאָס ווייב, דאָס הייסט די געוועזענע בעלגישע פּרינצעסין. זי איז גלײַך געלאָפען גהין אין שיעור אויף טויט דערשראָקען די אַרטיסטין. עס איז דערפאַר געקומען צו גאָר נישט קיין שעהנעם „קאַנגלאָכען" געשלעג.

אָבער מען האָט נאָך נישט פערלוירען די האָפענונג צו ברענגען צו א שלום-בית צווישען איטאַליענישען קרוינפּרינץ און זײַן ווײַבעל.

לעצטענס ווערט מען נאָך געוואָהר, אַז ווען טשאַרלי טשאַפּלין איז דאָ נאָך לאַנג געווען אין פּאַריז, האָט איהם דער בעלגישער קעניג אײַנגעלאַדען צו זיך אין האָטעל. דאָרט זאָל מען אויך האָבען גערעדט וועגען דעם טרויעריגען ענין. טשאַפּלין איז בעאויפטראַגט געוואָרען זיך אַרײַנצומישען אין עסק. די קינאָ-אַרטיסטין געפינט זיך שוין איצט אין האָליוואָוד און טשאַפּלין דאַרף מיט איהר איבערהאַנדלען, זי זאָל אַרויסשלאָגען זיך דעם פּרינץ פון קאָפּ. פערשטעהט זיך, אַז צו דעם עסק וועט זי שוין נישט דאַרפען דערלעגען.

טשאַפּלין זאָל האָבען דעם ענין גערן אָנגענומען. אפשר דערפאַר, ווײַל ער האָט אויך דאָ דערשמעקט א פּאַסענדען סוזשעט פאַר זײַנעם א קינאָשטיקען פילם...

שארלאטא ראטשילד, די מוטער פון דער יודישער מיליאנערן-פאמיליע אין ענגלאנד

האט פערפאסט א ווערק פון יודישע תפילות און תחינות

א.ז דער פאַמיליע-ראָטשילד און בײַזונדערס אין דער ענגלישער אָפּצווייגונג פון דער דאָזיגער בערוהמטער יודישער פאַמיליע, זענען געווען מעהרערע פרויען, וועלכע זענען בעקאַנט געווען אַלס גרויסע שרײַבערינס און פּאָעטינס. ס'רוב פון זיי האָבען זיך געווידמעט דעם אַלטען יודישען בוך און ביבעל-קריטיק. זיי האָבען זיך אויך פאַרנומען מיט פראַגען פון דער יודיש-רעליגיעזער ערציהונג. די שריפטשטעלערינס פון דער ראָטשילד-דינאַסטיע האָבען בערייכערט ליטעראַטור א רײַהע אינטערעסאַנטע ווערק פון א יודיש-רעליגיעזען אינהאַלט. א צווייטער טייל פון די דאָזיגע קונסטלערינס האָבען מחבר געווען שטילע און הייליגע תפילות, וואָס זענען בעהערשט מיט'ן אָטעם פון געטליכער פּאָעזיע.

די ערשטע פון די דאָזיגע דיכטערינס איז געווען שאַרלאָטע ראָטשילד, די פרוי פון ליאָנעל ראָטשילד, דער פאָטער פון די בערוהמטע ענגלישע ראָטשילד'ס.

שאַרלאָטע ראָטשילד איז נישט בלויז געווען די גרינדערין פון ערציהונגס-אַנשטאַלטען פאַר אָרמע יודישע קינדער, נאָר זי האָט אויך גענומען א מיטגעהענדען אַנטייל אין דער אַנגליקאַנער פּעדאַגאָגישער אַרבייט און אַפילו פּראַקטיצירט האָט אַלס לעהרערין און ערציהערין. יעדען שבת און אין די יום-טובים האָט זי געהאַלטען רעדעס פאַר די קינדער פון איהרע ערציהונגס-אַנשטאַלטען. די דאָזיגע רעדעס האָבען בעגײַסטערט אויך ערוואַקסענע מענשען, און אַפילו יודישע געלעהרטע זענען זיי געקומען הערען. אין דאָזיגע רעדעס האָט שאַרלאָטע ראָטשילד אויפגעקלערט די צוהערער צו פיהרען א יודיש-רעליגיעזען לעבען, וואָס שטיצט זיך אויף די יסודות פון דער יודישער און אַלגעמיין-מענשליכער עטיק. ש[...] שטעלער פון יענער צײַט גיבען א[...] אַז די דאָזיגע רעדעס האָבען זיך א[וי]סגעצייכענט מיט א טיפען אינהאַלט און [...]נער אָרטאָדאָקסישער פאָרם. אַזוי, אַז [זיי] האָבען געהאַט א גרויסע ווירקונג אוי[ף די] צוהערער.

שאַרלאָטע ראָטשילד האָט שפּ[עטער] די דאָזיגע רעדעס פערעפענטליכט [אין] א בוך. דאָס ווערק איז ערשינען אין [יאָהר] 1864 און ענטהאַלט 31 רעדעס. [דאָס] ווערק איז געוואָרען זעהר וואַרים [און] פריינדליך אויפגענומען. די אויפ[לאַגע] האָט געהאַט א געוואַלדיגען ערפאָלג און א פאָר וואָכען אַרום איז זי שוין [...] ווען געצוואונגען אַרויסצולאָזען א צ[ווייטע] אויפלאַגע. דאָס ווערק איז פון [...] שפּעטער איבערגעזעצט געוואָרען [אויף] פראַנצויזיש און דײַטש.

דערמוטיגט פון דעם דאָזיגען ער[פאָלג] האָט שאַרלאָטע ראָטשילד פערעפ[ענט]ליכט אין יאָהר 1869 א צווייט[ען ...] מיט 24 נײַע רעדעס. דאָס דאָזיגע [...] האָט אויך געהאַט א זעהר גרויסען [ער]פאָלג און איז אין משך פון א פאָר [...] צוגעקויפט געוואָרען. נאָך די דאָזיגע [...] ביכער, האָט שאַרלאָטע ראָטשילד [...] שרײַבען א נײַעם ווערק „די [...] און תחינות פאַר'ן טעגליכען געברויך [פון] דער יודישער פרוי". פאַר יעדען טאָ[ג ...] יאָהר האָט שאַרלאָטע ראָטשילד [...] פאַסט אַן אַנדערע תחינה, וועלכע [...] זיך שטענדיג געענדיגט מיט א פּס[וק פון] תנ"ך. דאָס דאָזיגע בוך האָט זיך גע[...] אין יעדער יודישער פאַמיליע. א[ין] 1874 איז דאָס דאָזיגע ווערק ע[רשינען] אין א צווייטער, פערגרעסערטער [אויפלאַ]גע.

נאָך שאַרלאָטע ראָטשילד'ס [...] מען אַנדערע פרויען פון דער בער[...] ראָטשילד-פאַמיליע, וועלכע האָבען [...] אויך קונה שם געווען און דער ע[...] ליטעראַרישער וועלט.

—:0:—

האָפענונגסלאָזע ליבע צווישען א יודישען סוחר מיט זיין שותּף'ס פרוי פיהרט צו א שוידערליכע טראַגעדיע אין א לאָדזער האָטעל

שווער פערוואונדעטע יודישע פרוי ערקלערט, אַז זי איז פערנאַרט געוואָרען אין האָטעל „קלוקאַס"

יוד. סוחר בעגעהט זעלבסטמאָרד נאָכ'ן שיסען אין זיין געליבטע

(§) א פלוטיגע, אויפשוידערנדע טראַגעדיע האט נעכטען פריה זיך אָפּגעשפּילט אין לאָדז.

אין האָטעל „קלוקאַס" (ציגעל גאַס 32) האט פערנומען א צימער א מאַן מיט א פרוי. פון דאָזיגען צימער האָבען נעכטען 6 פריה זיך געהערט צוויי רעוואָלווער־שאָסען. אַז מען האט די געשלאָסענע טיר פון האָטעל־צימער אויפגעבראָכען, האט זיך פאָרגעשטעלט פאַר די דאָקטאָר פון פּאָגאָטאָוויע און פאַר דער האָטעל־פערוואַלטונג א מוראדיג בילד: אין בעט איז געלעגען א יונגע פרוי מיט א דורכגעשאָסענער ברוסט און נעבען איהר א מיטעל־יעהריגער מאַנספּיל מיט א גרויסער וואונד אין דער שלייף. די פּאַדלאָגע ארום בעט איז געווען פערגאָסען מיט בלוט. האַרט דערנעבען איז געלעגען א רעוואָלווער.

דער דאָקטאָר האט גענומען ראַטעווען די פערוואונדעטע. ס'האט זיך ארויסגעוויזען, אַז די קויל האט דער פרוי אויך געטראָפען אין האַרץ. און א האָפענונגסלאָזען צושטאַנד איז זי אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאַל.

דעם מאַן האט די קויל דורכגעשאָסען דעם מוח און ער איז געשטאָרבען מאָמענטאַל.

די פּאָליציײאישע מאַכט איז תיכף צוגעטרעטען אויספאָרשען די סבּות פון מאָרד און זעלבסטמאָרד. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער מאַנספּערזאָן האט צוערשט געשאָסען אין דער פרוי, דערנאָך האט ער זיך צוגעלעגט אין בעט און זיך דורכגעשאָסען דעם קאָפּ.

ס'האט זיך אויך ארויסגעוויזען, אַז צווישען ביידע קרבּנות פון דער טראַגעדיע איז פריהער נישט געקומען צו קיין שום קאַמף, און אַז די קויל צו דער פרוי איז געפאַלען נישט אומגעריכט פאַר איהם דערפון איז צו דרינגען, אַז דער טויט פון ביידען איז געווען פריהער אויסגעפּלאַנט.

בײם איבערקוקען די מעלדונגס־ביכער פון האָטעל האט זיך ארויסגעוויזען, אַז דער מאַנספּיל איז געווען דער 32־יעהריגער מענדעל, אָדער מאַקס ביאַלעק, א סוחר פון לענטשיץ. די פרוי איז איינגעמעלדעט געוואָרען אַלס זיין ווייב, אויפ'ן נאָמען מלכּה ביאַלעק. בעת דער אויספאָרשונג זענען אָבער אויפגעשוואוממען סענסאַציאָנעלע פּרטים, דהיינו:

די פערוואונדעטע איז נישט ביאַלעק'ס פרוי, נאָר דאָס ווייב פון ביאַלעק'ס א פריינד. צווישען ביידע איז אָנגעגאַנגען א לאַנגע ליבע, וואָס האט ווייזט אויס, געפונען איהר אויפלעזונג אינם טראַגישען שריט, וואָס ביידע פערליבטע האָבען זיך גערנוועליג אויסגעוועהלט.

די געשיכטע פון דער דאָזיגער ליבע דערצעהלט זיך אַזוי: די פאַמיליע ביאַלעק און די פאַמיליע שפּיגעל פון לענטשיץ זענען געווען זייט פיל יאָהרען צוזאַמען זעהר בעפריינדעט. די זיהן פון ביידע משפּחות, מאַקס ביאַלעק און מלך שפּיגעל, זענען אויך געווען גוטע פריינד און אַז זיי זענען אויפגעוואַקסען האָבען ביידע פערלעגט א שותּפות־געשעפט, זיי זענען געגאַנגען גאַנץ גוט. די פריינדשאַפט איז אָבער צושטערט געוואָרען צוליב א פרוי. ביידע חברים האָבען זיך פערליבט אין דער טאָכטער פון א רייכען לענטשיצער יוד, און יעדען פון די חברים איז געגאַנגען אין גאַנצען לעבען צו בעקומען דאָס שעהנע מינדעל אַלס פרוי פאַר זיך. דאָס מינדעל האט זיך אָבער רעזידירט חתונה צו האָבען מיט מלך שפּיגעל, הגם ביאַלעק'ן האט זי אויך נישט פיינד געהאַט.

דאָס יונגע פּאָר־פאָלק האט געלעבט א פּאָר יאָהר אין אידעאַלער ליבשאַפט, ביז ס'איז געקומען א נייער פריינד, וועלכער האט שפּיגלען „אויפגעמאַכט" די אויגען, בכן זיין ווייבעל האט מחזקות מיט ביאַלעק'ן. שפּיגלען איז די מעשה געקראָכען אין קאָפּ אַריין; ער האט גענומען זיין ווייבעל נאָכשפּירען, אָבער קיין בעווייזען פון פערראַט האט ער נישט בעקומען.

מיט צוויי טעג צוריק האט ביאַלעק פערראַטען ארויספאָהרען געשעפטליך פון לאָדז. פאַר'ן ארויספאָהרען האט ער זיך אָפּגעשטימט מיט הינדע שפּיגעל, אַז זי זאָל מיט איהם מיטפאָהרען. קומענדיג קיין לאָדז האט ביאַלעק גענומען א דאָפּעלטען נומער אין האָטעל „קלוקאַס", וואו די פרוי שפּיגעל איז איינגעמעלדעט געוואָרען אַלס זיין פרוי. פרי ס'זאָל נישט זיין קיין שום פערדאַכט, האט ביאַלעק געקויפט אין לאָדז צוויי קרושין־רײפלעך, וואָס איינס האט ער אָנגעטאָן און דאָס צווייטע האט ער געהייסען אָנטאָן דער פרוי שפּיגעל. דער ערשטער טאָג איז אַדורך רוהיג, אָבער אויף דער נאַכט, קומענדיג אין האָטעל־צימער, האט ביאַלעק געפונען א דעפּעשע פון זיין אָנגעשטעלטען אין לענטשיץ, אַז שפּיגעל, נישט געפינענדיג זיין שותּף און זיין פרוי אין דער היים, איז ארויסגעפאָהרען קיין לאָדז...

דאַן איז בײ ביאַלעק'ן ענטשטאַנען דער פּלאַן צו מאַכען א סוף מיט זיין לעבען, דערויף האט ער אויך איבערצייגט די פרוי שפּיגעל און ביידע האָבען מסכּים געווען צו ברענגען אויף זיך דעם טויט.

* * *

א צווייטע ווערסיע פון דער סענסאַציאָנעלער טראַגעדיע שטעלט דעם גאַנצען ענין פאָר אין א גאַנץ אַנדער ליכט:

ביאַלעק און שפּיגעל זענען שוואָגערים. מיט עטליכע יאָהר צוריק האָבען זיי ביידע געפיהרט אין לענטשיץ א בשותּפותדיגע שיך־געשעפט. נאָכ'ן סעפּאַרירען זיך מיט'ן געשעפט, זענען צווישען זיי פאָרגעקומען סכסוכים. ביאַלעק האט אַפילו שפּיגלען געדראָהט, אַז ער וועט איהם דערהרגענען, דאַגעגען מיט דער שוועסטער, הינדע, האט ער גוט געלעבט. אָבער קיין שום פערדעכטיגונגען איז נישט געווען צו בעמערקען.

פערגאַנגענעם פרייטאָג איז הינדע שפּיגעל געפאָהרען קיין לאָדז צו א שוועסטער און האט געזאָלט צוריקקומען זונטאָג אָוונט. צו דער בעשטימטער צייט האָבען זי אין לענטשיץ בײם אויטאָבוס אָפּגעוואַרט איהר מאַן און עטליכע קרובים. זי איז אָבער נישט געקומען.

נעכטען פריה איז לענטשיץ אויפגעטרייסעלט געוואָרען פון א טעלעפאָנישער ידיעה, אַז די פרוי הינדע שפּיגעל איז דערשאָסען געוואָרען. דער מאַן און די קרובים זענען תיכף ארויסגעפאָהרען קיין לאָדז, און אוועק אין שפּיטאַל שוין. יעזאַפּאַ, וואו עס ליגט די פערוואונדעטע. היות ווי זי געפינט זיך בײם פולען בעוואוסטזיין, האט זי פאַר דעם מאַן און די קרובים איבערגעגעבען איינצעלהייטען פון די טראַגישע געשעהענישען:

נעכטען, מאָנטאָג פאַרנאַכט, געהענדיג אין גאַס, האט זי געטראָפען ביאַלעק'ן. צוערשט האָבען זיי ביידע שפּאַצירט. שפּעטער האט ער זי פערבעטען אויף נאַכט־עסען. אין אָנהויב האט זי זיך געקווענקעלט, שפּעטער האט זי מסכּים געווען. און ביידע זענען זיי אַריין אין א רעסטאָראַן. זי האט אָבער נישט געוואוסט, אַז זיי געפינען זיך אין א האָטעל־רעסטאָראַן.

ארויסגעהענדיג פון רעסטאָראַן, איז איהר אויסגעקומען אויפפאַלענד, וואָס ער פיהרט זי דורך אַנ'אַנדער טיר, און זי האט איהם דערויף אויפמערקזאַם געמאַכט, אָבער ווי נאָר זיי זענען אַריין, האט ער פערקלאַפּט די טיר, און דאָ האט זי בעמערקט, אַז זי געפינט זיך אין א האָטעל־צימער.

דאָ איז איהר קלאָר געוואָרען זיינע כוונות און זי האט בעשלאָסען זיך ארויסצוקריגען פון זיינע הענד. א גאַנצע נאַכט האט זי מיט איהם געפיהרט א קאַמף. ער איז פסדר צוגעשטאַנען צו איהר, אָבער זי האט אַלע זיינע פּראָפּאָזיציעס אָפּגעוואָרפען.

ארום 5 פאַרטאָג, האט ער זיך אויף איהר געוואָרפען און מיט געוואַלד זי געצוואונגען איהם זיך איבערצוגעבען. איינזעהענדיג די געפאַהר, איז זי צוגעלאָפען צו דער טיר, און געוואָלט רופען הילף. אין דעם מאָמענט האט ער ארויסגעכאַפּט א רעוואָלווער און אויסגעשאָסען. די קויל האט איהר געטראָפען אין בויך און זי איז געפאַלען א פערוואונדעטע. א מינוט שפּעטער האט זי געהערט א צווייטען שאָס, און אַזוי, ווי זי האט נישט פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין, האט זי געזעהן, ווי ער פאַלט א פערבלוטיגטער צו דער ערד.

די דאָזיגע פּרטים האט די פערוואונדעטע פרוי געבעטען נאָכמיטאָג, דערצעהלט דעם מאַן און די קרובים, וועלכע האָבען זי בעזוכט אין שפּיטאַל.

די פרוי שפּיגעל איז אַלט 30 יאָהר און איז א מוטער פון קינדער. זי איז אין לענטשיץ זעהר בעליבט. בײ די וואַהלען צום שטאָט־ראַט, האט זי קאַנדידירט אויף דער קאַנדידאַטען־ליסטע פון א לינקער ליסטע און האט געצויגען א גרויסע צאָהל שטימען. די מעשה האט דערום די לענטשיצער איינוואוינער געטראָפען, ווי א באָמבע.

באַנקראָטירטער לאָדזער מאַנופאַקטוריסט ריקווידירט זיין געשעפט, פייפט אָן דעם קאָמאָרניק

און ווערט געכאַפּט מיט א רעשטל געלד אין וויען

(ד) אין פעברואַר 1930 איז דער לאָדזער סוחר יוסף רייכענבאַך ערקלערט געוואָרען אַלס באַנקראָט. ר. האט געהאַט א מאַנופאַקטור־געשעפט אויף פּיעטריקאָווער 85. נאָכ'ן ערקלערען איהם דעם אופּאַדלאָשטש, איז צו רייכענבאַכ'ן געקומען דער קאָמאָרניק, וועלכער האט געפונען דאָס געשעפט געשלאָסען און דער שליסעל האט זיך געפונען בײם סטרוזש. דאָס לאָקאַל איז אָבער געווען ליידיג. רייכענבאַך האט געריייזט איבער'ן לאַנד אונטער א פרעמדען נאָמען און אַזוי ארום זיך אַריבערגעכאַפּט קיין דייטשלאַנד, דערנאָך קיין וויען. אין עסטרייך האט מען איהם פערהאַלטען אויפ'ן גרונד פון שטעק־בריף, וואָס זענען נאָך איהם פונאַנדערגעשיקט געוואָרען. מען האט בײ איהם אין וויען געפונען 1300 דאָלאַר. בעת'ן פערהער האט ער ערקלערט, אַז ער האט מורא געהאַט פאַר די קאָנסעקווענצען פון באַנקראָט און געוואָלט אויסמיידען די קרעדיטאָרען, וואָס האָבען איהם שטאַרק געיאַדעט. די סחורה האט ער נישט פערקויפט און אויך נישט בעהאַלטען.

נעכטען איז ער געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק אין לאָדזער קרייז־געריכט.

גרויסער 4־שטאָקיגער גימנאַזיאַל־בנין

ווערט ספּעציעל געבויט פאַר'ן יצחק קאַצענעלסאָן־גימנאַזיום

צום נייעם שול־יאָהר וועט דער נייער בנין שוין זיין אויסגעפערטיגט

ס'איז בשום צו בעוואונדערן די איניציאַטיוו און די ענערגיע, מיט וועלכער דער בעוואוסטער דיכטער־פּעדאַגאָג יצחק קאַצענעלסאָן פיהרט זיין איינגעצייכענטען גימנאַזיום. קיין זאַך איז איהם פאַר'ן ווינטשונגען לערערשאַפט נישט צו שווער. אַפילו אין דער שווערער און ביטערער צייט, וועלכע עס פיהלט געוויס אויך זיין גרויסע שול־אונטערנעמונג, האט דער אונערמידליכער שול־טוער נישט אָפּגעשראָקען און אָפּגעשלאָסען א קאָנטראַקט אויפצובויען א גרויסען נייעם שול־בנין, וואָס האַלט איצט שוין בײם פערענדיגט ווערען.

שוין דאָס אויסערליכע אויסזעהן פון דעם נייעם גימנאַזיאַל־בנין מאַכט א הערליכען איינדרוק. דאָס איז א בנין א פּראַער מיט דעם נייעסטען קאָרידאָרען־סיסטעם, מיט ספּעציעלע זאַלען, מיט צענטראַל־בעהייצונג און מיט אַלע אַנדערע מאָדערנסטע שול־איינריכטונגען.

דעם גאַנצען 4־שטאָקיגען בנין און דעם גרויסען הויף ארום וועט פערנעמען אויסשליסליך דאָס יצחק קאַצענעלסאָן גימנאַזיום.

איינע פון די גרויסע מעלות פון דער נייער שול־געביידע איז דאָס, וואָס זי געפינט זיך אינ'ם האַרץ פון יודישען לאָדז און צוגלייך אין א רוהיגען ווינקעל. פאַר דער יודישער געזעלשאַפט, וואָס קאָנצענטרירט זיך אין שטאָט גופא איז דאָס מעהר ווי בעקוועם: מען האט דאָס קינד אין דער גלענצענד געפיהרטער קאַצענעלסאָן־גימנאַזיע, וואָס שמ'ט אין גאַנץ פּוילען און מען האט דאָס קינד נאָענט פון דער אייגענער היים.

מיר ווינשען דעם פריינד קאַצענעלסאָן און דעם פריינד פון אונזערע קינדער, דעם גרעסטען ערפאָלג בײם ווייטערען פונאַנדערבוי פון זיין גימנאַזיום, דעם ערפאָלג, וואָס ער פערדינט!

רעגיסטראַציע

אויף אַרבייטסלאָזען־שטיצע

דינסטאָג דאַרפען זיך צושטעלען צו די רעגיסטראַציע אויף דרינגענדער שטיצע פאַר אַרבייטסלאָזע פאַ'ן חודש יוני. די רעגיסטראַציע וועט פאָרקומען אין ביוראָ פון דער גאַס 28 שיסער־פּולק 32.

דינסטאָג — K, L, Ł

מיטוואָך — M, N, O

שמוץ אין די הייזער

פאַר'ן אַנטי־סאַניטאַרען צושטאַנד אין זייערע הייזער זענען בעשטראָפט געוואָרען פון 3 ביז 30 זל. מעהרערע לאָדזער ווירטסלייט.

קינד צוביסען פון א הונד

(ד) די 10־יעהריגע חנה פוקס פון טאַרגאָווע 14 איז צוביסען געוואָרען דורך א הונד פון א געוויסען שאַרמאַנסקי. דער לעצטער איז צוגעצויגען געוואָרען צו פעראַנטוואָרטליכקייט.

קליינער פעליעטאָן

דער „פּאַסעק" האט געפּלאַצט...

ענדליך האט דער פּאַסעק געפּלאַצט. מיר מיינען דעם היץ־פּאַסעק:

אין לאָדז האָבען מיר נאָר אומגערוכען געהאַט א „פּאַסעק". א „פּאַסעק" — אויף זאַדע־וואַסער, א „פּאַסעק" אויף סטאַמינגעס, טשע־סויטשא, זאַרושעט, קרעמאַריקעס, אַלפּאַנגע און אויף אַנדערע זאַדע־וואַסער אַרטיקלען.

אומגערוכט א „פּאַסעק".

האט זיך עס גענומען אויף טיש און אויף בענק. די היץ האט געבראָטען און געפּרעגלט. די אויטאָס און פוהרען פון די זאַדע־וואַסער פאַבריקען זענען געפלויגען איבער די גאַסען ווי די שדים. איבער נאַכט זענען געבוירען געוואָרען נייע זאַדע־וואַסער סוחרים. מאַנופאַקטוריסטען האָבען אויסגעהאַקט פענסטער, צוגעשטעלט א באַלאָן זאַדע־וואַסער. א סלאָי „מאַלינאָווי סאָק", א שיקסע מיט א ווייסען טשעפּעק — און א פּאָר פינגע „בלאָנדינע". דאָס זעלבע האָבען נאָכגעטאָן לעדער־סוחרים און אַפּטייק־סקלאַדען, אַפּטיקער און אייזען־סוחרים, וואו א פענסטער, וואו א לאָך — איז אויסגעוואַקסען — א באַלאָן זאַדע־וואַסער מיט א שיקסע מיט א ווייסען טשעפּעק. פון אַלע זייטען האָבען געפּיפּקעט (ניט די פאַבריק־סירענעס) — די באַלאָנען. דער עולם איז געשטאַנען אין „אָגאָנעק" און דער „פּאַסעק" איז געגאַנגען אויף דער גאַנצער פּאַרע...

א „פּאַסעק" איז אויך געווען אויף די לייכטע דאַמען־שטאָפען. אויך בײ די „היץ־אַרטיקלען" איז מען געשטאַנען אין „אָגאָנעק", מ'האט געריסען פון די הענט און די שניידערקעס האָבען געשוויצט.

מיט אַמאָל האט זיך בעוויזען א וואָלקען, די זון האט זיך בעהאַלטען, ס'האט גענומען קאַפּען א דין רעגענדל — און דער „פּאַסעק" האט געפּלאַצט!... די באַלאָנען פּיפּען נישט מעהר. די שיקסעס מיט די ווייסע טשעפּעקעס שטעהען געבעק אָהן א שטאָך אַרבייט. בײ די סטאַמינע־סוחרים שטעהט מען נישט אין „אָגאָנעק" — אויס „פּאַסעק".

יב־נעק

גרויסע פּאַרוואַהל־פּערזאַמלונג

צום 17. ציוניסטישען קאָנגרעס

ליסטע 1

היינט 9 אין אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל פון „גוש העבודה" (קילינסקעגאָ 60) א גרויסע פּאַרוואַהל־פּערזאַמלונג געווידמעט די פּראָבלעמען פון 17־טען ציוני. קאָנגרעס. עס וועלען רעפערירען די ח"ח א. בראַווערמאַן, ווידאַווסקי, ש. פּערעלמאַן און י. ח. ראָזענבערג. איינגאַנג נאָר פאַר שקלים פּריי.

געפאַהר צושליסען די לאָדזער קינאָ'ס

(ד) די פרעקווענץ אין די לאָדזער קינאָ'ס איז אַזוי קליין, אַז ס'איז פאַרהאַן א מורא, אַז פיל קינאָ'ס וועלען זיך מוזען שליסען אויף די זומער־חדשים.

די פּריוואַטע מעדיצינישע פּאָגאָטאָוויע

12-333 טעלעפאָן: זשעלאַזנאַ 6

ערטיילט א גאַנץ יאָהר מעדיצינישע הילף אין אַלע פּלוצלינג'ע פאַלען צו יעדער צייט בייטאָג און ביינאַכט.

גיכע מעדיצינישע הילף פאַר אַקושעריע.

אין קאַמף פון ליידענשאַפטען

ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

(6־טע פּאָרזעצונג)

— א ביסעלע רוה, מאַדאַם. דער ענין פערלאַנגט קאַלט בלוט. איהר פרעגט, צי איך וועל אַזוי טון? געוויס וועל איך אַזוי טון. איך בין איבערצייגט, אַז איך וועל בעקומען דערפאַר א געהעריגע סומע געלד. איינס האַלט מיך אָפּער דאָס צו טון. איך רעכען, אַז עס וועט זיך געפינען נאָך עמיץ אַנדערש, וואָס וועט מיר פערלעגען א סומע. איך רעכען, אַז די דאָזיגע פרוי וועט זיין איהר, מאַדאַם דיאַמאַנד. אויב איהר זענט מסכּים, איז ביטע זעהר. איך בין גרייט שוין אין דער איצטיגער מינוט צו מאַכען מיט אייך דאָס געשעפט.

— וואָס פאַר א פּרייז פאָדערט איהר? — האט סטעפאַניע כמעט געשריגען, פערלירענדיג דאָס גלייכגעוויכט.

כאָטש באָטיקעלי האט שוין לאַנג געהאַט בעשטימט בײ זיך אין קאָפּ די הויך פון דער סומע, האט ער זי איצט נישט געוואָלט זאָגען.

— בעמענדיג אין אַכט — האט ער פּאַמעליך געצויגען די ווערטער — די גרויסע לייסטונג, וואָס איך מאַך אייך, געבענדיג אין אייערע הענד אַריין לעאָניע'ן, רעכען איך...

— איהר זענט זיך טועה! — האט סטעפאַניע איבערגעריסען. — איהר טוט מיר דערמיט נישט אַזאַ געוואַלדיגע טובה. און איך בעט אייך, איהר זאָלט נישט האַלטען קיין פּערעדעס און גלייך זאָגען וויפיל איהר פערלאַנגט.

— אויב איהר ווילט דווקא, גוט, — זאָל איך אייך זאָגען, איך פערלאַנג 4000 פונט.

סטעפאַניע האט אויסגעבראָכען מיט א היסטערישען געלעכטער.

— 4000 פונט — האט זי א געשריי געטון. — איהר זענט אודאי משוגע געוואָרען! פון וואַנען וועל איך נעמען אַזוי פיל געלד?

— אויב אַזוי, גנעדיגע פרוי — האט באָטיקעלי רוהיג געענטפערט, — וועל איך זיך ווענדען צו אייער מאַן וועגען דעם דאָזיגען ענין. איך גלויב, אַז אייער מאַן וועט מיר יאָ געבען אַזאַ סומע. איך לאָז אייך איבער 3 טעג זיך צו בעטראַכטען. אויב איהר וועט מסכּים זיין מיר צו געבען אַזאַ מין בעלוינונג, קענט איהר זיך ווענדען צו מיר. די אַדרעס וועט איהר געפינען אויף דער וויזיט־קאַרטע.

נאָך די דאָזיגע ווערטער האט דער דורכגעטריבענער פּערשוין מיט לאַנגזאַמע טריט פערלאָזט דעם סאַלאָן.

סטעפאַניע האט איהם נישט אָפּגעהאַלטען ארויסצוגעהן.

— דאָס איז דאָך שרעקליך, — האט זי געמורמעלט א פערצווייפעלטע — מיין נקמה הויבט אָן צו טרעפען מיך אַליין, אָבער, צי קען איך ערלויבען, אַז יאַקוב זאָל ווידער האָבען צו טון מיט יענער מויד? אַ, ניין! הונדערט מאָל ניין! איך וויל בעסער אוועקגעבען מיין גאַנץ פערמעגען, מיין ציהרונג, אַלץ, וואָס איך פערמאָג, אַבי צו דעם זאָל נישט קומען. די נקמה איז זיס, און איך מוז עס דערגרייכען!

סטעפאַניע האט נישט בעוויזען צו ענדיגען איהרע געדאַנקען, ווי ס'האט זיך אויפסניי דערהערט א קלאַפּ אין דער טיר און א דין, שאַרף פרויען־קול האט געפרעגט:

— שטער איך נישט?

דערויף האט זיך אויף דער שוועל בעוויזען אַנ'עלעגאַנט געקליידעטע פרוי. דאָס איז געווען עווא שטערן.

— שרעקליך! — האט סטעפאַניע אַנ'איבערראַשטע א קלער געטון, — ווידער איז געקומען א פערשוינטע, וואָס פערלאַנגט געלד. — און א בלייכע, נישט זייענדיג אימשטאַנד ארויסצורעדען א וואָרט, איז זי כמעט ווי א סטאַטוע געבליבען שטעהן פערגליווערט אין מיטען צימער.

13. קאַפּיטעל

שאַנטאַזש.

— ווי וואַגט איהר זיך נאָך צו ווייזען פאַר מיר? — האט סטעפאַניע אויסגערופען, קומענדיג א ביסעל צו זיך. — האָב איך אייך שוין דען נישט בעלוינט אויף א קעניגליכען אופן פאַר דעם, וואָס איהר האט מיר געלייסטעט? און צי האט זיך דען נישט פערפליכטעט גלייך אוועקצופאָהרען ערגיץ ווייט אַזש קיין מזרח־אַפריקאַ?

— יאָ, גנעדיגע פרוי, איך גרייט זיך אויסצופיהרען אייער פערלאַנג. איך האָב טאַקע אָהערגערופען מיין חתן מערטענס, וועלכער וועט מיט מיר צוזאַמען פאָהרען איבער'ן ים. עס איז פערשטענדליך, אַז מיין חתן קען נישט בלייבען אין אייראָפּאַ, אויב איך האָב אייך געגעבען דאָס וואָרט, אַז איך רייז אָפּ קיין אַפריקאַ. פון דער אַנדערער זייט אָבער זאָגט מיין חתן, אַז די סומע, וואָס איהר האט מיר געגעבען, איז אומבעדינגט צו ווייניג פאַר צוויי מענשען, וואָס מוזען זיך איינאָרדנען אין א נייעם, אומבעקאַנט לאַנד. דעריבער בין איך געקומען צו אייך בעטען, אַז איהר זאָלט בעווילליגען עפּעס צוצולעגען צו דער סומע...

— אומפערשעמטע! — האט סטעפאַניע א געשריי געטון מיט צאָרן, — איך האָב דיר שוין גענוג געגעבען און איך וועל דיר שוין קיין גראָשען נישט געבען.

— צי איהר האט מיר געגעבען גענוג, — האט עווא שטערן רוהיג געענטפערט, — דאַרף מען איבעררעכענען. איהר וועט ערלויבען, גנעדיגע פרוי, אויב איך וועל אייך דערמאָנען אַלץ, וואָס איך האָב געטון פאַר אייך.

— שווייג! — האט סטעפאַניע א צעיושעטע ווייטער געשריגען, — איך וויל פון גאָרנישט הערען.

— איך ווייס, אַז איהר ווילט נישט הערען! — האט עמא זיך צעלאַכט. — אָבער געגען אייער ווילען, מוז איך אייך דערמאָנען עפּעס פון דעם, וואָס איז געשעהן ערשט נישט לאַנג צוריק.

ערשטענס, האָב איך די ערשטע ענטדעקט פאַר אייך דעם סוד, וואָס אייער מאַן האט פאַר א געשעפט מיט יענע גאַסטען־מויד, די סעקרעטאַרקע זיינע, און ווען נישט איך, וואָלט איהר זיך נישט קיינמאָל דערוואוסט. דערנאָך האָב איך א גענוג פערשטעלען עמר דער דאָזיגער פּערי־האָסטער מויד, אַז איך בין איהר בעסטע פריינדין.

— און דערפאַר האט איהר דאָך געקריגען פון מיין מאַן א הויכען האָנאָראַר. — האט סטעפאַניע איבערגעריסען.

(פאָרטזעצונג קומט).

נייער פאהר-פּלאַן פון די באַהנען

גילטיג פון 15. מאַי.

לאָדזשער פאַבריקס-וואָקזאַל

קומט אָן:

פון קאַלישקי (פערב. מיט וואַרשאַ)	2,26
„ „	4,15
„ „	5,35
„ „	6,55
„ „	7,19
„ „	7,34
„ „	7,50
„ „	8,37
„ טשענסטאָכאָוו	9,19
„ קאַלושקי (מאָנטאָג און נאָך חגא)	9,55
„ „ (פערבינדונג מיט וואַרשאַ)	10.27
„ „	13.02
„ סקאַרזשיסק (פערב. וואַרשאַ)	14,47
„ וואַרשאַ (מיט רעסטאָראַן-וואַגאָן)	16,10
„ קאַלושקי (פערבינדונג וואַרשאַ)	17,37
„ קאַלושקי	19,59
„ וואַרשאַ	20,45
„ קאַלושקי (בלויז אין חגא-טעג)	21,24
„ „	22,02
„ „	22,52
„ סקאַרזשיסק	23,10
„ קאַלושקי	23,42

פאַהרט אָפּ:

קיין קאַלושקי	0,35
„ „ (פערבינדונג מיט וואַרשאַ)	1,45
„ „ (פערב. טשענסטאָכאָוו)	2,45
„ „ (פערבינדונג וואַרשאַ)	5,50
„ „	6,50
שנעלצוג קיין וואַרשאַ	7,45
קיין קאַלושקי (זונטאָג, חגא)	9,02
„ סקאַרזשיסק	9,50
„ קאַלושקי	10,56
„ „ (פערב. מיט וואַרשאַ)	11,35
„ „ (פערבינדונג וואַרשאַ)	13,58
„ „	15,05
„ סקאַרזשיסק	15,25
„ קאַלושקי (פערבינדונג טשענסטאָכאָוו-קאַטאָוויץ)	16,05
„ „ (פערבינדונג וואַרשאַ)	16,55
„ „	17,50
„ „ (פערבינדונג וואַרשאַ)	18,30
שנעלצוג קיין וואַרשאַ (מיט רעסטאָראַן-וואַגאָן)	19,10
קיין קאַלושקי	19,30
„ „	20,20
„ „ (פערבינדונג קאַטאָוויץ)	21,20
„ „ (פערבינדונג וואַרשאַ)	21,55

קאַלישער וואָקזאַל

קומט אָן:

פון פּויזען	0,21
„ וואַרשאַ	1,00
שנעלצוג וואַרשאַ	3,39
„ פון וורָאָצלאַוו (דורך לעשנאָ-אָסטראָוו)	3,43
פון קוטנאָ, פּלאָצק	4,17
„ אָסטראָוו-ווִיעלקאָפּ.	4,49
„ הערב. נאָווע-קאַטאָוויץ (דורך זד.-וואָליאַ)	5,25
„ קראָקאָ-קאַטאָוויץ	6,21
„ לאָסק (אין וואָכענטעג)	7,10
שנעלצוג פון פּויזען-בערלין	7,30
פון לאָוויטש	7,35
„ קוטנאָ-גדיניע (פּלאָצק)	8,05
„ אָסטראָוו-וויעלק.	8,47
„ לעמבערג (שלאָף-וואַגאָן 3. קלאַס)	9.15
שנעלצוג פון וואַרשאַ	9,22
פון לאָסק (זונטאָג)	10,55
„ וואַרשאַ	11,30
„ פּויזען	12,15
„ קוטנאָ-פּלאָצק	12,52
„ לאָסק	15,30
„ פּויזען	17,54
„ קאַלושקי	18,50
„ נאָווע-הערב, טשענסטאָכאָוו (זד.-וואָליאַ)	19,40
„ קוטנאָ-פּלאָצק	19,45
שנעלצוג בערלין-פּויזען	20,20
פון וואַרשאַ (שלאָף און רעסטאָראַן-וואַגאָן)	21,34
„ לאָסק (פרייטאָג, שבת, זונטאָג, חגאות)	21,48
„ קוטנאָ-פּלאָצק	22,28

פאַהרט אָפּ:

קיין קוטנאָ-פּלאָצק	0,32
„ הערבי-נאָווע-קאַטאָוויץ (זד.-וואָליאַ)	0,42
„ אָסטראָוו-לעשנאָ	1,18
שנעלצוג קיין ווראָצלאַוו (דורך אָסטראָוו)	2.47
שנעלצוג קיין וואַרשאַ	3,51
קיין וואַרשאַ	5,04
„ פּויזען	6,40
שנעלצוג קיין וואַרשאַ	7.38
קיין קאַלושקי	8,35
„ לאָסק (קאַלומני)	9,05
שנעלצוג קיין פּויזען	9,35
קיין קוטנאָ	9,45
„ פּויזען	11,45
„ קוטנאָ	12,25
שנעלצוג וואַרשאַ	13,10
קיין לאָסק	13,40
„ פּויזען	15,10
„ קוטנאָ-פּלאָצק	15,20
„ לאָוויטש	15,35
„ נאָווע-הערבי, טשענסטאָכאָוו	17,40
„ וואַרשאַ	18,10
„ אָסטראָוו-וויעלקאָפּ.	19,35
„ לאָסק	20,00
„ לאָוויטש	20,25
„ לעמבערג (פערבינדונג בוראָבעטש)	20,42
שנעלצוג פּויזען-בערלין (שלאָף-וואַגאָן)	21,42
קוטנאָ (פּלאָצק) גדיניע	22.00
קיין קאַטאָוויץ-קראָקאָ	22,55

„HERCLIJA"

PENSJONAT - INTERNAT

dla dzieci i młodzieży

w pięknym lesie

CZARNIECKIE J-GORY

OTWARCIE 1-go CZERWCA r. b.

Korepetycja, gimnastyka, i rozrywki pod kierownictwem sił fachowych. | wszelkie kąpiele lecznicze, wykwitna kuchnia —

Najtroskliwsza opieka i pielęgnacja zapewniona. Dokładne informację i zapisy przyjmuje p. Poznańska, ul. Magistracka 20, telefon 20-103.

PENSJONAT „BAJKA" w OTWOCKU

ul. GLINIECKA 7.

נעהמט אָן בעשטעלונגען. אַלע מאָדערנסטע איינריכטונגען: צענטראַל-בעהייצונג, לויפענדעס - וואַסער וואַרם און קאַלט, ראַדיאָ, טעלעפאָן, לאַזשענקעס, גרויסע און ליכטיגע צימערן.

צוגענגליכע פּרייזען ● אַ שטרענג כשר'ע קוך

בעשטעלונגען ווערען אויך אָנגענומען טעלעפאָניש נומער 23'ן

לעזט און אַבאָנירט
לאָדזשער טאָגעבלאַט

קינאָ
ZACHĘTA

זגיערזשער-גאַס 26.

היינט און טעגליך! גרויסער דאָפּעלט פּראָגראַם!

1 בילד אין 10 אַקטען

דער וואַנזיניגער פּרינץ

אין די הויפּט-ראָלען דאָס הערליכע ליבעס-פּאָר

Joan Crawford i Karol Dane (Slim)

2 בילד אַ פילם, וועלכען די וועלט האָט נאָך נישט געזעהען

סימבּא

דער קעניג פון דער וויסטע. די הויפּט-ראָלען אין דעם פילם שפּילען חיות, וועלכע פּרעזענטירען זיך מיט זייער פרייהייט אין קאַמף וועגען לעבען אויפ'ן באָדען פון דער ווילדער נאַטור. דער פילם געהט איבער מיט זיין נאַטור אויסשטעלונג די ביז איצטיגע געזעהענע פילמען.

אַכטונג! זומער-סעזאָן אָנהויב פון סעאַנסען פון 5.30, יום-טוב דעם 4. ד. ח., שבת און זונטאָג פון 3 נאָכמיט. אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון י. סטעפּאַנסקי. פּרייזען ערמעסיגט.

ו. י. ז. א.

היינט מיטוואָך, קומט פאָר אין לאָקאַל פון „וויזאָ", שענקעוויטשאַ 26,

א קאָלעקטיווע פּאַרלעזונג

א. נ.: „ביי דער שוועל פון נייעם שוהל-יאָהר" (דאָס פּראָבלעם פון נאַציאָנאַלער ערציהונג). רעפערירען וועלען: די פר. ד"ר ס. שווייג, ב. ספּעקטאָר, ה"ה: ד"ר א. טאַרטאַקאָווער און אינזש. זשעלינסקי. נאָכ'ן רעפעראַט דיסקוסיעס. — אָנהויב 9 אָוועטד. — אַריינגאַנג אומזיסט

OGŁOSZENIE.

Wykonywujemy wszelkie **PLANY** dla uzyskania **koncesji w Magistracie i Województwie na uruchomienie warsztatów mechanicznych.**

Porady techniczne **BEZPŁATNIE.**

Inż. Juljusz Hamer i S-ka

Łódź, ul. **6-go Sierpnia № 1**, tel. 188-58.

די שענסטע פאָטאָגראַפישע אויפנאַמען

און סאָלידע אויספיהרונג איז נאָר אין דעם ערשטקל. קונסט - פאָטאָגראַפישען אַטעליער

„PARISIEN"

אינהאַבער: ה. סראָקאַ, לאָדז, פראַנציסקאַנער № 30

עס ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי אַרבייטען, וואָס אָנבעלאַנגט צו פאָטאָגראַפיע, צ. ב. רעפּראָדוקציעס פון מאַלער - בילדער. מאַשינען-פּלענער, אַרכיטעקטור, פאַבריקס-לאָקאַלען, אינערן און אויסערן-אויפנאַמען, פּעראַיינס-בילדער, גרופּען, בעלער, באַנקעטען, אַרטיסטישע קרייזען, אַמאַטאָרען-פאָרשטעלונגען א. אז. וו. אַלע אויפנאַמען ווערען אויסגעפיהרט דורך מיר פערזענליך. ספּעציאַליטעט פון פּאָרטרעטען, ווי אויך אַ גרויסער אויסוואַהל פון פערשידענע ראַהמען, צו זעהר ביליגע פּרייזען.

צופאָהר מיט די טראַמווייען 1, 6, 14.

מיט אַכטונג

Zakład Fotograficzny
„PARISIEN"
wł. H. SROKA
Łódź, Franciszkańska 30

„הצפירה"

עתון יומי, מדיני וספרותי (נוסד בשנת תרכ"ב)

מופיע בוורשה מיום הראשון, 15 מרץ 1931

בהשתתפות טובי הסופרים העברים.

הכתבת: „Hacefira", Warszawa, Leszno 54, tel. 709-95

מחקבלת החתימה:

בפולניה — לחודש 6 זהובים.

הכתבת למשלוח מכתבים:

„Hacefira", Warszawa, skrzynka pocztowa 509

בלודז „הצפירה" ישולח ע"י שליחים מיוחדים בבקר השכם.

בכל עניני „הצפירה" לפנות: לבא כח של „הצפירה" ז. ווינער, קונסטנטינובסקה 49.

Matki, strzeżcie swoje dzieci!

Pluskwa rozsadnikiem wszelkich chorób

Jedynie preparat **„FUMIGATORE-CIMEX"**

tępi radykalnie pluskwy wraz z zarodkami.

Przedstawiciel: **Inż. Juljusz Hamer i S-ka Łódź,**

6-go Sierpnia 1, Telefon 183-58.

Przeprowadzamy dezynfekcje pod gwarancją.

האַלאָ לעטניקעס!

לאָזט נישט אייער פערמעגען אויף הפקר!

ווילט איהר האָבען אַ רוהיגע זומער-וואַקאַנצ מוזט איהר זאָפאָרט, איידער אייער פאַמיליע פאָהרט אַרויס אויף די נאַטור פאַר מינימאַלע קאָסטען פערזיכערען אייער היים געגען **גנבה און שרפה**

אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט אומזאָנסט

אין ביוראָ: בּוזין, לאָדז, אָגראָדאָוואַ 3
Telef. 191-48.

און ביי ה' שלעזינגער, לאָדז, שרוד מיעסקאַ 47 (פר. נ. צעגעלנ. № 17)
Telef. 211-22.

אַ זעלטענע געלעגענהייט פאַר שטאַל-בעזיצער!

אַ שטוב מיט אַ קיך און אַ גרויסער שטאַל אויף די שטאָט-פּעריפעריען (עקען-שטאָט) דירעקט פונ'ם ווירט, פון זאָפאָרט צו פערמיטען. לימאַנאָווסקיעגאָ № 155 צו ערפאַהרען לימאַנאָווסקיעגאָ № 80 ביים ווירט.

אַ געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציע זוכט אַ דערציהערין

אויף זומער-קאָלאָניעס, וועלכע געפינען זיך אויף דער פּראָווינץ. מעלדען קענען זיך נאָר פּרעבלוסטינס אָדער לערערינס מיט לאַנג-יעהריגער פּראַקטיק. אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע אונטער „K. T."

Potrzebna

starsza panna do pracowni sukien.

Pola Waksman, 11-go Listopada 6

געוועזענער מיליטער-בעאַמטער

ב. מאַז,

פּיעטריקאַווער № 10

שרייבט ביטעט און גיט געוויסענהאַפטע עצות אין אַלע

מיליטער = ענינים.

ספּעציאַליסט פאַר ביטעס שרייבען פאַר איינציגע שפּייזער

אַ געוועלב איבערצוגעבען אויף גאָוואַמיעסקאַ אין הויף אָהן אָפּטרעט-געלד. צו ערפאַהרען פּאָמאָרסקאַ 43 אין דער פאַבריק, פּאַרטער.

שוין ערשינען דער מאַי-נומער

פון לאָדזער צייטשריפט פאַר ווירטשאַפטליכע, געזעלשאַפטליכע און קולטורעלע פראַגען

„אילוסטרירטער פּוילישער מאַנטשעסטער"

אונטער דער רעדאַקציע פון אלי' בּאַרוכי.

מיט אַרטיקלען פון: פּראָפ. ד"ר מ. באַלאַבאַן, ד"ר פ. פרידמאַן, ד"ר ז. עלענבערג, אָסקאַר בערמאַן, נ. שפעט סטאַראָסטע אַלעקסי רשזעווסקי, אלי' באַרוכי, איליאַ ערענבורג, אַדוו. ז. לעוואַרטאָוויטש, טאַדעאוש גורסקי א. א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט.

פּרייז 50 גראָשען.

צו בעקומען ביי אַלע צייטונגס-פערקויפער.

קאָלערטע דאַמען-וועש

און ווייסע

ROBOTA RĘCZNA—האַנד-אַרבייט

נעמט אָן צו שטיקען און נייען מיט אייגענע ווי אויך אָנפערטרויטע וואַרע ווי Petite-reine Crêpe-de-Chine א.ז.וו. אַלעס לויט פּאַריזער און ווינער זשורנאַל. זאַוואַדזקאַ 27 בליוויס. אָדער טעלעפ. 186-32 קומען מיר צום קונדע.

געגען שווייס פון פיס

און אָדציסקעס נוצט נאָר דעם שוין 20 יאָהר בעוואוסטען פּראָשעק און פּלאַסטער „ראַדיקאַל" היט אייך פאַר פערשידענע שעדליכע נאָכמאַכונגען, וועלכע ברענגען קיין נוצען נאָר שאַדען די פיס און אייער געזונד. פּרייז 30 גר. אויך פלין „ראַדיקאַל" צו וואַנצען גאַראַנטירט אויף אַ גאַנצען זומער פּרייז פון אַ פלעשעל 10 דעקאָ 70 גראָשען. צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער וועלניאַזש, אַלטע שטאָט 1, אויך ביים צייטונגס-פערקויפער פּנחס וועלניאַזש, פּיעטריקאָווער 34 רוג צעגעלניאַנאַ.

בשורת ספר חדש

יצא לאור ספר „באור ומדרש תורה" פירוש על חמשה חומשי תורה ביחוד על דברי המדרש רבה הסתומים מאת הרב הגאון ר' ברוך בענדיט גליקסמאַן ז"ל. חלק שני על שמות ויקרא במדבר דברים. להשיגו אצל נכדו המו"ל

פ. ז. גליקסמאַן ודז זאַוואַדזקאַ 16a

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.

זאַחאָדניאַ 19 1 שט, פר

פּוילישע שפּראַך

ווערט ערלערנט גרינדליך דורך אַ קורצער צייט

חסכאָרניאַ 29, וו. 3

געגען שווייס פון פיס

און אָדשיסקעס נוצט נאָר דעם שוין 20 יאָהר בעוואוסטען פּראָשעק און פּלאַסטער „ראַדיקאַל" פּרייז נור 30 גראָשען. נוצט נישט קיין אַנדערע עהנליכע נאָכמאַכונגען, וועלכע ברענגען קיין נוצען און שאַדען די פיס און אייער געזונד. אויך א גוט מיטעל צו וואַנצען און שוואַרצע ווערים פּרייז 50 גראָשען. אויך פלין „ראַדיקאַל" וואַשט אָפּ שמוץ און פלעקען פון אַלע קאָלירטע שיך פּרייז 70 גר. אַ פלעשעל אויך קינסטליכער שנייי נוצט אויף פערשידענע פּרווילוגנען וו התונות, בעלער פּרייז 30 גראָשען אַ שאַכטעל צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער ווינער פּיעטריקאָווער 10.

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנגעוועהטאָגטע ענינים זאָלסט קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

פּעטריקאָווער 17

2-טער הויף פּאַרטער

דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי פּיטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאָניעס, רעקורסען וועגען פּענסער, וויזעס אין קאָמיסאַריאַט-זשאָנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצונגען, אינטערציזיעס, אַקטן, דאַראָוויזנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עווענטועל מיט אַנ'דוואָקאַט.

י. מאַנעלאַ

2-טער הויף פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטעסטע דאַמען - היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבערבּייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט דעם אדרעס:

נאָר פאַר **2,50** זל.

23 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער. בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס-פערטיגונג — **50 פּראָצ.** ביליגער ווי איבעראַל

„TOLA"

דאַמען-סאָמערהיטע

פון אַלטע פילץ-היטען אונט אַהערשיד מצנער זדער דאַמען-היט, מאַך איך די שענסטע פאַ סאָנס סאָמערהיטע אין פיינזער אַרט מיהרונג צו שפּאַט ביליגע פּרייזען.

אַבאָנעמענטס-פּרייז [illegible] אַנאָנסען-פּרייז [illegible]

Redaktor-wydawca B. Kamburski   Drukarnia B. i M. Kamburskich w Łodzi, Piotrkowska [illegible]